

Fundusze Europejskie
na Migracje, Granice
i Bezpieczeństwo

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ocena ex-post Programu Krajowego Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) 2014-2020

Raport końcowy

Fundusze Europejskie
na Migracje, Granice
i Bezpieczeństwo

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Zamawiający:

Centrum Obsługi Projektów Europejskich

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

ul. Zygmunta Modzelewskiego 77

02-679 Warszawa

Wykonawca:

EU-CONSULT sp. z o.o.

ul. Toruńska 18C lokal D

80-747 Gdańsk

www.eu-consult.pl

Spis treści

1. Wykaz skrótów	1
2. Streszczenie.....	1
3. Summary.....	1
4. Wprowadzenie/kontekst badania.....	3
4.1. Tło badawcze	3
4.2. Skrócony opis zastosowanej metodologii oraz źródeł danych i informacji.....	5
5. Logika Interwencji.....	13
6. Stan realizacji wdrożenia.....	15
7. Wyniki ewaluacji w podziale na pytania badawcze	17
8. Konkluzje i kluczowe rekomendacje	81

1. Wykaz skrótów

Tabela 1. Wykaz skrótów wykorzystanych w dokumencie wraz z objaśnieniem

Skrót	Wyjaśnienie
ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AMIF	Fundusz Azylu, Migracji i Integracji
CAWI	Computer Assisted Web Interview
CATI	Computer Assisted Telephone Interview
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
CBŚP	Centralne Biuro Śledcze Policji
COPE	Centrum Obsługi Projektów Europejskich
EUROSUR	Europejski System Nadzoru Granic
FBW	Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego
FGI	Zogniskowane Wywiady Grupowe (Focus Group Interview)
FRONTEX	Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej
IDI	Indywidualne Wywiady Pogłębione (In-Depth Interview)
ISF	Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (Internal Security Fund)
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KE	Komisja Europejska
MSWiA	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
OPZ	Opis Przedmiotu Zamówienia
PSP	Państwowa Straż Pożarna
RCB	Rządowe Centrum Bezpieczeństwa
SG	Straż Graniczna
UE	Unia Europejska
VIS	Visa Information System

2. Streszczenie

Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) został ustanowiony przez Unię Europejską w 2014 roku jako kontynuacja Funduszu Granic Zewnętrznych z perspektywy finansowej 2007–2013. Głównym celem FBW była poprawa zarządzania granicami, realizacja wspólnej polityki wizowej oraz skuteczne zwalczanie zorganizowanej przestępczości transgranicznej. Fundusz podzielono na dwa komponenty: „policyjny”, tj. Instrument na rzecz wsparcia finansowego współpracy policyjnej, zapobiegania i zwalczania przestępczości oraz zarządzania kryzysowego), koncentrujący się na współpracy policyjnej i zarządzaniu kryzysowym, oraz „graniczno-wizowy”, tj. Instrument na rzecz wsparcia finansowego w zakresie granic zewnętrznych i wiz), wspierający ochronę zewnętrznych granic UE.

Ocena ex-post obejmowała perspektywę 2014–2020 i miała na celu przeanalizowanie skuteczności, efektywności oraz trwałości działań realizowanych w ramach FBW. Szczególną uwagę poświęcono adekwatności kryteriów wyboru projektów do strategicznych celów funduszu, takich jak poprawa bezpieczeństwa wewnętrznego oraz wzmocnienie zdolności operacyjnych służb.

- ❖ **Skuteczność realizacji celów:** Organ Odpowiedzialny skutecznie zrealizował kluczowe cele programu, dzięki efektywnemu zarządzaniu oraz dobrze zaprojektowanym mechanizmom współpracy międzynarodowej. Pozwoliło to na spełnienie kluczowych celów programu, takich jak poprawa zarządzania granicami, wzmacnianie współpracy policyjnej na poziomie międzynarodowym oraz rozwój systemów informatycznych wspierających politykę wizową. Wyjątkowo pozytywnie należy ocenić rozbudowę infrastruktury granicznej, modernizację systemów ochrony technicznej oraz wprowadzenie zaawansowanych technologii wspierających służby bezpieczeństwa.
- ❖ **Efektywność wydatkowania środków:** Efektywne wykorzystanie funduszy było możliwe dzięki dobrze zaplanowanemu systemowi zarządzania i monitorowania. Wdrożone mechanizmy nadzoru pozwoliły na optymalne alokowanie środków finansowych, co przełożyło się na osiągnięcie wysokiej efektywności kosztowej. Wyjątkowo pozytywnie należy ocenić także wsparcie dla działań szkoleniowych, które podniosły kompetencje między innymi funkcjonariuszy Straży Granicznej i Policji.
- ❖ **Trwałość działań realizowanych w ramach FBW:** Działania realizowane w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego cechuje wysoki poziom trwałości, co stanowi ważny element oceny efektywności programu. Inwestycje w infrastrukturę oraz nowoczesne technologie stworzyły trwałe podstawy do dalszego wzmacniania systemów bezpieczeństwa wewnętrznego (na przykład: systemy ochrony technicznej). Wiele z działań, takich jak modernizacja infrastruktury granicznej czy rozwój systemów informatycznych, ma charakter długoterminowy, a ich pozytywne efekty będą odczuwalne przez wiele lat po zakończeniu finansowania. Szczególną uwagę należy zwrócić na zdolność beneficjentów do kontynuowania projektów dzięki odpowiedniemu przeszkoleniu personelu oraz zapewnieniu wsparcia technicznego.

- ❖ **Wkład w rozwój bezpieczeństwa:** Organ Odpowiedzialny odegrał kluczową rolę w promowaniu innowacyjnych rozwiązań w obszarze ochrony granic i przeciwdziałania przestępczości. Szczególną uwagę zwraca wkład w rozwój systemów zarządzania kryzysowego oraz wzmocnienie współpracy z agencjami unijnymi, takimi jak FRONTEX. Fundusz wspierał również działania mające na celu przeciwdziałanie przestępczości transgranicznej oraz zwiększanie bezpieczeństwa mieszkańców.

Ponadto w wyniku przeprowadzonych analiz nie zidentyfikowano istotnych ryzyk w trakcie realizacji projektów finansowanych z Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, które mogłyby zagrozić osiągnięciu założonych celów. Jednocześnie respondenci podkreślali, że bez wsparcia finansowego i organizacyjnego zapewnionego w ramach FBW wiele projektów nie zostałyby zrealizowanych lub ich zakres byłby znacząco ograniczony. Dofinansowanie pozwoliło na wdrożenie działań o kluczowym znaczeniu dla bezpieczeństwa wewnętrznego, takich jak modernizacja infrastruktury granicznej, zakup zaawansowanych technologii oraz realizacja programów szkoleniowych.

Podsumowując, działania podejmowane w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego są przykładem dobrze zorganizowanego i skutecznego wykorzystania środków publicznych, które przyniosły wymierne korzyści w postaci wzmocnienia bezpieczeństwa wewnętrznego oraz integracji z polityką Unii Europejskiej. Z tego względu niezwykle istotne jest, aby program był kontynuowany w kolejnej perspektywie finansowej, co pozwoli na dalsze wzmocnienie bezpieczeństwa i rozwój działań odpowiadających na nowe wyzwania.

3. Summary

The Internal Security Fund (ISF) was established by the European Union in 2014 as a continuation of the External Borders Fund from the 2007–2013 financial perspective. The primary goal of the ISF was to enhance border management, implement a common visa policy, and effectively combat organized cross-border crime. The fund was divided into two components: the "police" component (i.e., the instrument for financial support for police cooperation, crime prevention, and crisis management), focusing on police cooperation and crisis management; and the "borders and visa" component (i.e., the instrument for financial support for external borders and visa), supporting the protection of the EU's external borders.

The ex-post evaluation covered the 2014–2020 period and aimed to analyze the effectiveness, efficiency, and sustainability of activities carried out under the ISF. Particular attention was paid to the adequacy of project selection criteria in relation to the strategic objectives of the fund, such as improving internal security and strengthening the operational capacity of services.

- ❖ **Effectiveness of goal achievement:** The Responsible Authority successfully achieved the program's key goals through effective management and well-designed mechanisms for international cooperation. This enabled the fulfillment of essential objectives, such as improving border management, enhancing police cooperation at the international level, and developing IT systems supporting visa policy. The expansion of border infrastructure, modernization of technical protection systems, and the introduction of advanced technologies supporting security services were evaluated particularly positively.
- ❖ **Efficiency of fund allocation:** The efficient use of funds was made possible through a well-planned management and monitoring system. The implemented oversight mechanisms allowed for the optimal allocation of financial resources, leading to high cost-efficiency. Support for training activities, which improved the competencies of, among others, Border Guard and Police officers, was also evaluated exceptionally positively.
- ❖ **Sustainability of ISF actions:** Actions undertaken within the framework of the Internal Security Fund are characterized by a high level of sustainability, which is an important aspect of the program's efficiency evaluation. Investments in infrastructure and modern technologies established durable foundations for further strengthening internal security systems (e.g., technical protection systems). Many activities, such as the modernization of border infrastructure and the development of IT systems, are long-term in nature, with their positive effects expected to be felt for many years after the funding ends. Particular attention should be paid to the ability of beneficiaries to continue projects thanks to adequate personnel training and the provision of technical support.
- ❖ **Contribution to security development:** The Responsible Authority played a key role in promoting innovative solutions in the areas of border protection and crime prevention. Particular emphasis was placed on contributions to the development of

Fundusze Europejskie
na Migrację, Granice
i Bezpieczeństwo

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

crisis management systems and strengthening cooperation with EU agencies such as FRONTEX. The fund also supported efforts to combat cross-border crime and enhance the safety of residents.

Additionally, no significant risks were identified during the implementation of projects financed by the Internal Security Fund that could have jeopardized the achievement of the set objectives. Respondents highlighted that without the financial and organizational support provided under the ISF, many projects would not have been implemented, or their scope would have been significantly limited. The funding allowed for the implementation of actions crucial to internal security, such as modernizing border infrastructure, acquiring advanced technologies, and implementing training programs.

In summary, the activities undertaken under the Internal Security Fund are an example of well-organized and effective use of public funds, yielding tangible benefits in terms of strengthening internal security and aligning with EU policies. Therefore, it is crucial that the program be continued in the next financial perspective to further enhance security and develop actions that address new challenges.

4. Wprowadzenie/kontekst badania

4.1. Tło badawcze

Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) został utworzony przez Unię Europejską w 2014 roku jako element europejskiej strategii w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego, kontynuując działania realizowane wcześniej w ramach Funduszu Granic Zewnętrznych, który funkcjonował w perspektywie finansowej 2007-2013 w ramach Programu ogólnego SOLID „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi”. Ogólnym celem Funduszu było poprawienie zarządzania granicami, usprawnienie wspólnej polityki wizowej oraz skuteczne zapobieganie i zwalczanie zorganizowanej przestępczości transgranicznej.

FBW został podzielony na dwa główne komponenty, które odzwierciedlają priorytety bezpieczeństwa wewnętrznego w Unii Europejskiej:

Komponent policyjny, koncentruje się na współpracy policyjnej, zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości oraz zarządzaniu kryzysowym.

Komponent graniczno-wizowy, odpowiada za ochronę granic zewnętrznych Unii Europejskiej oraz realizację wspólnej polityki wizowej.

Program Krajowy FBW definiuje strukturę zarządzania funduszem w Polsce oraz wyznacza cele operacyjne i szczegółowe dla działań wspieranych przez FBW. Kluczowe instytucje zaangażowane w proces zarządzania i kontroli Funduszu to:

Organ Odpowiedzialny:

Departament Funduszy Europejskich MSWiA, odpowiedzialny za wdrażanie i nadzór nad realizacją FBW w Polsce.

Organ Delegowany

COPE MSWiA, odpowiedzialne za monitorowanie finansowe i operacyjne wdrażanych projektów.

Organ Audytowy

Szef KAS, który pełni funkcję audytora, zapewniając właściwe wykorzystanie środków finansowych.

Celem głównym badania ewaluacyjnego ex-post jest dokonanie kompleksowej oceny efektów działań zrealizowanych w ramach Programu Krajowego FBW na lata 2014-2020. Ocena ta ma na celu określenie, w jakim stopniu projekty finansowane z Funduszu

przyczyniły się do realizacji założonych celów oraz do poprawy bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce i na poziomie Unii Europejskiej.

Cele szczegółowe badania obejmują:

1. Analizę skuteczności działań finansowanych w ramach FBW, w szczególności w zakresie poprawy zarządzania granicami oraz wzmocnienia współpracy policyjnej na szczeblu międzynarodowym.
2. Ocenę efektywności wydatkowania środków w ramach projektów, z uwzględnieniem kosztów administracyjnych i jakości zarządzania.
3. Zbadanie adekwatności podjętych interwencji względem zmieniających się potrzeb w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i zarządzania kryzysowego.
4. Zidentyfikowanie przykładów dobrych praktyk oraz barier w realizacji projektów, które mogą stanowić podstawę do wyciągnięcia wniosków i formułowania rekomendacji na przyszłość.
5. Ocenę trwałości rezultatów osiągniętych w ramach projektów, w tym określenie, w jakim stopniu efekty działań będą utrzymane po zakończeniu wsparcia finansowego ze środków FBW.

Badanie swoim zakresem obejmie okres od początku kwalifikowalności FBW (tj. 1 stycznia 2014 r.) do dnia podpisania umowy na realizację niniejszego badania. Formalnie analiza obejmie cały okres wdrażania funduszu w latach 2014-2020, choć niektóre jej części mogą opierać się na ustaleniach uprzednio dokonanej oceny okresowej, bez ich powielania.

Data graniczną dla wykorzystywanych informacji i dokumentów do badania będą działania zrealizowane w ramach 112 projektów w ramach FBW wdrażanych od 2014 r. i rozliczonych do 30 czerwca 2024 r.

Wykonawca jest zobowiązany do wzięcia pod uwagę przy przeprowadzaniu badania wydłużenie okresu kwalifikowalności Funduszu do 30 czerwca 2024 r. i określenie, jaki wpływ na realizację projektów i osiągnięcie celów Funduszu miało to wydłużenie.

Ewaluacja Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego została przeprowadzona przez zewnętrzny, niezależny zespół ekspertów. Zastosowano podejście zgodne z wytycznymi, zapewniając pełną niezależność procesu badawczego od organów odpowiedzialnych za wdrażanie programu. Wykonawcy dysponowali doświadczeniem w obszarze analizy programów unijnych, co zagwarantowało wysoką jakość i wiarygodność przeprowadzonych badań.

Proces ewaluacyjny opierał się na triangulacji danych, łączącej metody ilościowe i jakościowe. Analizy zostały uzupełnione o dane pochodzące z wywiadów indywidualnych oraz panelu eksperckiego. Dzięki temu możliwe było uzyskanie wielowymiarowego obrazu realizacji projektów i identyfikacja kluczowych mechanizmów wpływających na ich efektywność.

Triangulacja danych umożliwiła potwierdzenie spójności wniosków poprzez zestawienie różnych źródeł informacji. Takie podejście zwiększyło wiarygodność wniosków i pozwoliło na precyzyjną ocenę skuteczności, efektywności oraz trwałości działań realizowanych w ramach funduszu.

4.2. Skrócony opis zastosowanej metodologii oraz źródeł danych i informacji

Opis koncepcji badawczej oraz sposobu powiązania poszczególnych elementów badania prowadzących do realizacji celu badania

W celu realizacji zamówienia Wykonawca zaproponował zastosowanie koncepcji ewaluacji opartej na teorii (Theory-Based Evaluation – TBE), ze szczególnym uwzględnieniem podejścia realistycznej ewaluacji (Realistic Evaluation), opracowanej przez Pawsona i Tilleya. Zgodnie z tą koncepcją, skuteczność danej interwencji jest uwarunkowana kontekstem i mechanizmami działania, które mogą być aktywowane w wyniku podejmowanych działań. Efekty interwencji (zarówno zamierzone, jak i niezamierzone) są wypadkową tych dwóch czynników oraz sposobu, w jaki interesariusze angażują się w realizację działań.

Realistyczna ewaluacja zakłada dwa kluczowe komponenty:

- **Komponent konceptualny**, służący odtworzeniu logiki interwencji.
- **Komponent empiryczny**, testujący założenia przyjętej logiki interwencji.

W ramach badania ewaluacyjnego Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) na lata 2014-2020, zastosowano następujące kroki badawcze, które wspierają realizację powyższych komponentów:

1. **Komponent konceptualny – Odtworzenie logiki interwencji:**
 - Szczegółowa analiza dokumentacji programowej (desk research) w celu zidentyfikowania kluczowych założeń, celów i wskaźników programu.
 - Opracowanie schematu logiki interwencji, obejmującego zależności między celami, działaniami oraz zakładanymi rezultatami.
2. **Komponent empiryczny – Testowanie logiki interwencji:**
 - **Analiza desk research:**
 - Analiza istniejących danych z dokumentacji projektowej, raportów realizacyjnych i sprawozdań finansowych.
 - Ocenienie, w jakim stopniu osiągnięto cele programu oraz weryfikacja spójności dokumentacji z praktyką.
 - **Badania jakościowe:**

- **Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)** z przedstawicielami beneficjentów, organów zarządzających oraz kluczowych interesariuszy w celu zidentyfikowania barier i czynników sukcesu.
- **Panel ekspercki**, umożliwiający konfrontację wstępnych wniosków z opiniami niezależnych ekspertów.
- **Case study:**
 - Analiza wybranych projektów, które wyróżniały się pod względem efektywności lub innowacyjności, w celu identyfikacji dobrych praktyk i rekomendacji.

Powiązanie elementów badania z celami głównymi i szczegółowymi

Każdy etap badania miał na celu dostarczenie danych służących weryfikacji założeń przyjętych w logice interwencji:

- Analiza desk research pozwoliła określić, czy zakres wsparcia i podejmowane działania odpowiadały założonym celom i potrzebom.
- Wywiady pogłębione umożliwiły zgłębienie aspektów praktycznych wdrażania programu, w tym barier i mechanizmów aktywujących zmiany.
- Panel ekspercki pozwala zweryfikować wyniki wcześniejszych etapów oraz wypracować wspólne rekomendacje.
- Studium przypadku dostarczyło szczegółowych analiz skuteczności wybranych projektów, podkreślając ich kontekst i mechanizmy działania.

Źródła i narzędzia badawcze

Zaproponowana metodologia uwzględniła wykorzystanie następujących źródeł i narzędzi badawczych:

- **Rzetelne dane zastane:** obejmujące dokumentację programową, raporty z realizacji projektów oraz wyniki wcześniejszych badań.
- **Dane ilościowe:** zebrane w ramach analiz desk research oraz badań ankietowych.
- **Dane jakościowe:** pochodzące z wywiadów pogłębionych (IDI) i panelu ekspertów.
- **Wiedza ekspercka:** wykorzystana do weryfikacji wniosków i formułowania rekomendacji.

Uwzględnienie interesariuszy

Badania zostały przeprowadzone z udziałem szerokiego grona interesariuszy, w tym:

- **Przedstawiciele beneficjentów i wnioskodawców FBW:** umożliwi to ocenę praktycznych doświadczeń związanych z wdrażaniem działań programu.

- **Organów zarządzających i nadzorujących:** co pozwoliło na uwzględnienie perspektywy decydentów oraz zgodności z założeniami programowymi.
- **Ekspertów z dziedziny bezpieczeństwa:** w celu wypracowania wspólnych rekomendacji w ramach panelu eksperckiego.
- **Analizatorów danych projektowych:** umożliwiających przeprowadzenie szczegółowych studiów przypadków.

Realizacja i wnioski

Metodologia objęła kluczowe etapy ewaluacji:

1. **Odtworzenie logiki interwencji:** Szczegółowa analiza dokumentacji programowej w celu zidentyfikowania założeń programu i stworzenia schematu logiki działań.
2. **Testowanie logiki interwencji:** Poprzez analizę danych empirycznych, IDI, panel ekspertów oraz case study, co pozwala na weryfikację założeń i identyfikację mechanizmów sukcesu.
3. **Formułowanie rekomendacji:** Na podstawie uzyskanych wyników zostaną opracowane praktyczne wskazówki dla przyszłych działań w ramach podobnych programów.

Kompleksowość metodologii

Przeprowadzona analiza wskazuje, że zaproponowana metodologia spełnia wszystkie wymagania sformułowane w dokumentacji OPZ. Każda zastosowana technika badawcza ma określoną rolę w procesie ewaluacji i przyczynia się do realizacji głównych celów badania. Dodatkowe techniki nie byłyby w stanie dostarczyć nowych, istotnych informacji, co czyni zaproponowane podejście optymalnym pod względem skuteczności i efektywności.

Podstawa naukowa

Metodologia została opracowana na podstawie uznanych publikacji naukowych, w tym:

- R. Pawson, N. Tilley, *Realistic Evaluation*, Sage, Londyn 1997.
- T.A. Grzeszczyk, *Modelowanie ewaluacji projektów europejskich*, Wydawnictwo PLACET, Warszawa 2012.
- N.K. Denzin, *The Research Act*, Aldine, Chicago 1970.
- **Materiały dodatkowe:**
 - Dokumenty opracowane przez Komisję Europejską dotyczące zarządzania funduszami unijnymi, takie jak *Guidelines on Evaluation Methods: Monitoring and Evaluation Indicators*.
 - Raporty Banku Światowego i OECD na temat ewaluacji programów w obszarze rozwoju gospodarczego, społecznego oraz bezpieczeństwa.

- Publikacje organizacji takich jak UNDP czy ILO, które dostarczają ram koncepcyjnych i przykładów zastosowania ewaluacji w złożonych warunkach.

Wytyczne krajowe:

- Wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczące ewaluacji funduszy europejskich w Polsce.
- Dokumentacja instytucji krajowych, takich jak Krajowa Jednostka Ewaluacji (KJE), która zawiera wskazówki dotyczące realizacji badań ewaluacyjnych w zgodzie z wymogami unijnymi.
- Publikacje i rekomendacje Polskiego Instytutu Ekonomicznego związane z badaniami efektywności programów publicznych.

Przykłady dobrych praktyk:

- Case studies opublikowane w ramach międzynarodowych projektów badawczych, takich jak *Horizon 2020* czy *Interreg*, które prezentują skuteczne strategie ewaluacji i sposoby identyfikacji kluczowych mechanizmów sukcesu w projektach społecznych i gospodarczych.
- Analizy efektywności programów podobnych do FBW, które pozwalają na porównanie wyników i adaptację sprawdzonych rozwiązań.

Podręczniki metodologiczne:

- Dokumenty takie jak *Evaluation Methodology Manual* (OECD) czy *Impact Evaluation in Practice* (World Bank), które szczegółowo opisują techniki badawcze, takie jak analiza ilościowa, jakościowa czy triangulacja danych.
- Publikacje akademickie dotyczące realistycznej ewaluacji, w tym *Realistic Evaluation* autorstwa Pawsona i Tilleya, które stanowią teoretyczną podstawę stosowanego podejścia.

Dane statystyczne i publiczne bazy danych:

- Wykorzystanie baz danych Eurostatu, GUS (Głównego Urzędu Statystycznego) oraz baz OECD, które dostarczają kluczowych informacji ilościowych o warunkach społeczno-gospodarczych w regionach objętych programem FBW.
- Dane dotyczące wskaźników monitorowania programów, pozwalające na ocenę, w jakim stopniu działania programu odpowiadały założonym celom.

Publikacje naukowe i raporty analityczne:

- Artykuły naukowe z czasopism takich jak *Journal of Evaluation* czy *Public Administration Review*, które dostarczają najnowszej wiedzy na temat innowacyjnych metod ewaluacji.
- Raporty przygotowywane przez niezależne think-tanki, takie jak CASE czy European Policy Centre, które analizują wyzwania i sukcesy programów publicznych.

Zaproponowana koncepcja gwarantuje nie tylko wyczerpującą analizę efektów realizacji Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, ale także identyfikację obszarów wymagających poprawy, co stanowi cenny wkład w proces planowania kolejnych interwencji.

Katalog pytań badawczych

Istotnym aspektem koncepcji badania jest właściwe połączenie celów badawczych, pytań badawczych i kryteriów ewaluacyjnych. Zaprezentowano je poniżej w formie tabeli:

Tabela 1. Katalog pytań badawczych¹

Kryterium	Pytanie główne	Podpytania
Adekwatność (Relevance)	Czy cele Programu były adekwatne do zmieniających się potrzeb i wyzwań w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego?	1. Czy działania realizowane w ramach FBW odpowiadały na kluczowe zagrożenia związane z przestępczością transgraniczną i nielegalną migracją? 2. W jaki sposób program dostosowywał się do zmieniających się potrzeb w zakresie ochrony granic i zarządzania kryzysowego?
Efektywność (Effectiveness)	Czy działania zrealizowane w ramach Programu FBW były skuteczne w osiągnięciu swoich celów?	1. Jakie konkretne wyniki zostały osiągnięte w zakresie poprawy bezpieczeństwa wewnętrznego i ochrony granic w Polsce? 2. W jakim stopniu interwencje wpłynęły na poprawę współpracy międzynarodowej w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej i transgranicznej? 3. Czy cele polityki wizowej zostały zrealizowane dzięki wsparciu FBW?
Efektywność kosztowa (Efficiency)	Czy fundusze były wykorzystane w sposób efektywny pod	1. Jakie były koszty administracyjne realizacji projektów i jak wpływały na efektywność działań?

¹ Tabelę korelacji przedstawiono w załączniku, Rozdział 4 (Tabela korelacji).

Kryterium	Pytanie główne	Podpytania
	względem kosztów w stosunku do osiągniętych rezultatów?	2. Czy zarządzanie projektami było wydajne w kontekście alokacji środków oraz zarządzania ryzykiem? 3. W jakim stopniu fundusze wspierały działania efektywne kosztowo?
Trwałość (Sustainability)	Czy rezultaty działań zrealizowanych w ramach FBW mają trwały charakter i będą utrzymane po zakończeniu wsparcia finansowego?	1. Jakie mechanizmy zostały wdrożone, aby zapewnić trwałość rezultatów projektów finansowanych przez FBW? 2. W jakim stopniu beneficjenci projektów są w stanie kontynuować działania po zakończeniu finansowania?
Spójność (Coherence)	Czy cele i działania FBW były spójne z innymi politykami i programami finansowanymi przez UE w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego?	1. Jakie były powiązania między działaniami FBW a innymi funduszami i programami unijnymi, takimi jak Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (AMIF) lub inne instrumenty finansowe UE? 2. Czy działania FBW były spójne z krajowymi strategiami bezpieczeństwa wewnętrznego?
Komplementarność (Complementarity)	W jakim stopniu działania realizowane w ramach FBW były komplementarne z innymi politykami i programami krajowymi oraz unijnymi?	1. W jakim stopniu działania w ramach FBW uzupełniały inne programy krajowe lub unijne, zwłaszcza w obszarach współpracy policyjnej i ochrony granic?
Unijna wartość dodana (EU Added Value)	W jaki sposób FBW przyczynił się do realizacji celów polityk unijnych w sposób, który nie byłby możliwy do osiągnięcia tylko na poziomie krajowym?	1. Jakie konkretne korzyści wyniknęły z wdrożenia działań w ramach FBW w kontekście ogólnounijnych priorytetów związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym?

Cel badania

Głównym celem badania ewaluacyjnego ex-post było przeprowadzenie wszechstronnej analizy skutków i rezultatów działań zrealizowanych w ramach Programu Krajowego Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) na lata 2014-2020. Badanie to miało na celu ocenę stopnia, w jakim finansowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia założonych celów strategicznych oraz do wzmocnienia bezpieczeństwa wewnętrznego, zarówno w wymiarze krajowym, jak i w kontekście polityki bezpieczeństwa Unii Europejskiej. Cele szczegółowe badania obejmują:

1. Analizę skuteczności działań finansowanych w ramach FBW, w szczególności w zakresie poprawy zarządzania granicami oraz wzmocnienia współpracy policyjnej na szczeblu międzynarodowym.
2. Ocenę efektywności wydatkowania środków w ramach projektów, z uwzględnieniem kosztów administracyjnych i jakości zarządzania.
3. Zbadanie adekwatności podjętych interwencji względem zmieniających się potrzeb w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i zarządzania kryzysowego.
4. Zidentyfikowanie przykładów dobrych praktyk oraz barier w realizacji projektów, które mogą stanowić podstawę do wyciągnięcia wniosków i formułowania rekomendacji na przyszłość.
5. Ocenę trwałości rezultatów osiągniętych w ramach projektów, w tym określenie, w jakim stopniu efekty działań będą utrzymane po zakończeniu wsparcia finansowego ze środków FBW.

Zakres badania

Zakres czasowy badania

Zakres czasowy badania obejmuje okres od 1 stycznia 2014 r., tj. początku kwalifikowalności Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW), do dnia podpisania umowy na realizację niniejszego badania. Obejmuje to pełen cykl wdrażania funduszu w latach 2014-2020, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych na etapie wydłużenia okresu kwalifikowalności do 30 czerwca 2024 r. Analiza obejmie wszystkie kluczowe wydarzenia i działania zrealizowane w ramach FBW w tym okresie, pozwalając na kompleksową ocenę ich wpływu na osiągnięcie założonych celów programu.

Data graniczną dla wykorzystanych informacji były działania zrealizowane w ramach 112 projektów wdrażanych i rozliczonych do 30 czerwca 2024 r. Szczególna uwaga została poświęcona analizie wpływu decyzji o wydłużeniu okresu kwalifikowalności Funduszu na efektywność, skuteczność oraz osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Badanie obejmie zarówno dane historyczne, jak i aktualne raporty, by możliwie najpełniej oddać kontekst realizacji projektów i ich efektów.

Zakres podmiotowy badania

Zakres podmiotowy badania objął wszystkie podmioty zaangażowane w realizację i zarządzanie FBW w Polsce. W szczególności uwzględnione zostaną następujące grupy podmiotów:

1. **Organ Odpowiedzialny** – jednostka centralna odpowiedzialna za koordynację i nadzór nad realizacją FBW w Polsce.
2. **Organ Delegowany** – instytucje wdrażające konkretne działania w ramach FBW, zgodnie z wytycznymi i celami programowymi.

3. **Beneficjenci Projektów** – 112 podmiotów, które otrzymały wsparcie w ramach FBW w latach 2014-2024, realizując działania w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego, zarządzania granicami oraz współpracy międzynarodowej.

W ramach badania zostały uwzględnione doświadczenia i perspektywy różnych grup beneficjentów, w tym:

- instytucji publicznych (np. Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej),
- organizacji pozarządowych,
- innych podmiotów realizujących projekty w zakresie zarządzania kryzysowego i bezpieczeństwa wewnętrznego.

Analiza objęła różnorodne aspekty realizacji projektów, w tym ich adekwatność do potrzeb, efektywność kosztową, trwałość rezultatów oraz spójność działań z innymi programami krajowymi i unijnymi. Pozwoliła to na kompleksowe zrozumienie wpływu FBW na system bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce.

5. Logika Interwencji

Logika interwencji Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) w latach 2014–2020 została oparta na identyfikacji kluczowych potrzeb społeczno-ekonomicznych oraz odpowiedzi na wyzwania związane z bezpieczeństwem wewnętrznym Unii Europejskiej (UE). Szczegółowa analiza przedstawiona została w załączniku do raportu końcowego: rozdział 2.1. (Tabela 1. Cele Programu Krajowego FBW na lata 2014-2020, liczba projektów i przykłady finansowanych działań).

Interwencje podejmowane w ramach funduszu miały na celu zaspokojenie priorytetowych potrzeb w zakresie zarządzania granicami, przeciwdziałania przestępczości zorganizowanej oraz wzmacniania współpracy policyjnej i technologicznej w państwach członkowskich UE.

Interwencje realizowane w ramach FBW wynikały z dynamicznie zmieniającego się kontekstu społeczno-ekonomicznego i politycznego. Kluczowe wyzwania, które determinowały działania funduszu, obejmowały:

1. Wzrost przestępczości transgranicznej – Handel ludźmi, przemysł narkotyków oraz cyberprzestępczość wymagały natychmiastowego wzmocnienia zdolności operacyjnych organów ścigania.
2. Kryzysy migracyjne – Szczególnie w latach 2015–2016, gdy napływ migrantów na granice zewnętrzne UE zwiększył potrzebę inwestycji w infrastrukturę graniczną i systemy informacyjne.
3. Rosnące zagrożenia dla bezpieczeństwa wewnętrznego – W tym zagrożenia terrorystyczne i potrzeba lepszej koordynacji międzynarodowej.

Celem strategicznym FBW było wspieranie państw członkowskich w efektywnym zarządzaniu granicami zewnętrznymi UE, przeciwdziałaniu przestępczości oraz wspieraniu współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych.

Kluczowe działania realizowane w ramach programu:

1. Modernizacja infrastruktury granicznej:
 - a. Rozbudowa i modernizacja punktów kontroli granicznej.
 - b. Zakup nowoczesnego sprzętu, takiego jak kamery termowizyjne i pojazdy patrolowe.
 - c. Wdrożenie systemów informacyjnych, takich jak Schengen Information System (SIS) i System Informacji Wizowej (VIS).
2. Wzmacnianie zdolności operacyjnych organów ścigania:
 - a. Organizacja specjalistycznych szkoleń z zakresu przeciwdziałania cyberprzestępczości, handlowi ludźmi oraz analiz ryzyka.
 - b. Finansowanie projektów związanych z przeciwdziałaniem przestępczości transgranicznej.

3. Wsparcie w sytuacjach kryzysowych:
 - a. Elastyczne finansowanie dostosowane do dynamicznie zmieniających się potrzeb, takich jak kryzys migracyjny.
 - b. Zakup dodatkowego wyposażenia dla Straży Granicznej w okresach wzmożonego ruchu migracyjnego.
4. Rozwój współpracy międzynarodowej:
 - a. Integracja systemów informacyjnych między państwami członkowskimi.
 - b. Współpraca z agencjami takimi jak Frontex i Europol.

Zakładane efekty interwencji:

Działania realizowane w ramach FBW miały na celu osiągnięcie następujących efektów:

- Zwiększenie skuteczności zarządzania granicami zewnętrznymi UE.
- Zmniejszenie liczby przypadków przestępczości zorganizowanej i transgranicznej.
- Poprawa współpracy międzynarodowej oraz interoperacyjności systemów informacyjnych.
- Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego i ochrony obywateli UE.

Logika interwencji FBW była ściśle powiązana z priorytetami UE oraz potrzebami państw członkowskich w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego. Dzięki strategicznemu ukierunkowaniu środków na kluczowe obszary, takie jak zarządzanie granicami, modernizacja technologiczna oraz współpraca międzynarodowa, Fundusz przyczynił się do znaczącej poprawy zdolności operacyjnych i technologicznych beneficjentów, a tym samym do zwiększenia bezpieczeństwa wewnętrznego w UE.

6. Stan realizacji wdrożenia

Na podstawie analizy danych zastanych, przygotowano szczegółowy opis dotyczący stanu realizacji wdrożenia Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW). Rozdział stanowi podsumowanie wszystkich przeprowadzonych analiz, tj. koncentruje się na kluczowych osiągnięciach, wyzwaniach oraz zmianach kontekstowych, które wpłynęły na realizację założonych celów programu. Szczegółowo, poziom realizacji wskaźników Programu opisano w załączniku rozdział 2.25 (Tabela 4 Realizacja wskaźników Programu Krajowego).

Realizacja budżetu FBW przebiegała zgodnie z założonym harmonogramem, co pozwoliło na niemal pełne wykorzystanie dostępnych środków. Środki finansowe zostały efektywnie rozdysponowane na kluczowe obszary interwencji, takie jak:

- modernizacja infrastruktury granicznej,
- zakup zaawansowanego sprzętu technologicznego,
- organizacja specjalistycznych szkoleń dla funkcjonariuszy Straży Granicznej i Policji. Efektywność finansowa była możliwa dzięki dobrze zaplanowanemu systemowi zarządzania i monitorowania, który umożliwiał elastyczne reagowanie na zmieniające się potrzeby beneficjentów.

FBW przyczynił się do realizacji szeregu strategicznych projektów mających na celu poprawę bezpieczeństwa wewnętrznego. W ramach modernizacji infrastruktury granicznej zrealizowano budowę i rozbudowę punktów kontrolnych, wyposażonych w nowoczesne systemy detekcji i monitoringu. Dodatkowo wdrożono zaawansowane technologie, takie jak systemy optoelektroniczne, które znacząco zwiększyły zdolności operacyjne służb granicznych.

Projekty szkoleniowe odegrały kluczową rolę w podnoszeniu kompetencji funkcjonariuszy. Programy edukacyjne zostały dostosowane do aktualnych zagrożeń, takich jak cyberprzestępczość czy przestępczość transgraniczna, co pozwoliło na skuteczniejsze przeciwdziałanie tym wyzwaniom. W programach szkoleniowych uwzględniono zasady równości szans, co zaowocowało zwiększeniem udziału kobiet w realizowanych działaniach.

Podczas realizacji programu napotkano jednak pewne wyzwania. Do najważniejszych należały:

- zmieniające się warunki zewnętrzne, takie jak kryzys migracyjny oraz pandemia COVID-19, które wymagały szybkiego dostosowania harmonogramów projektowych i aneksowania umów,
- potrzeba adaptacji do lokalnych potrzeb i specyfiki projektów w obliczu ograniczonych zasobów niektórych beneficjentów,
- zarządzanie ryzykiem związanym z wdrażaniem zaawansowanych technologii.

Dzięki wprowadzonym mechanizmom elastyczności możliwe było jednak utrzymanie zgodności działań z pierwotnymi założeniami. Szczególne znaczenie miało wdrożenie systemów monitorowania oraz bieżące wsparcie techniczne dla beneficjentów.

Podsumowując, wdrażanie Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego można uznać za skuteczne i efektywne, zarówno pod względem finansowym, jak i rzeczowym. Dzięki realizowanym projektom osiągnięto istotne postępy w zakresie poprawy bezpieczeństwa wewnętrznego, modernizacji infrastruktury oraz wzmocnienia kompetencji służb. Inwestycje te w istotny sposób wpłynęły na zwiększenie poziomu ochrony granic oraz bezpieczeństwa obywateli. Mimo napotkanych wyzwań, program FBW zapewnił trwałe i mierzalne efekty, które będą odczuwalne przez wiele lat.

7. Wyniki ewaluacji w podziale na pytania badawcze

W niniejszym raporcie zaprezentowano szczegółowe odpowiedzi na pytania badawcze, które stanowiły podstawę przeprowadzonej ewaluacji. Aby zapewnić klarowność i czytelność prezentowanych wyników, odpowiedzi zostały pogrupowane i usystematyzowane w dedykowanych rozdziałach raportu. Każdy rozdział odnosi się do wybranych kryteriów ewaluacyjnych. Takie uporządkowanie treści umożliwia łatwe odnalezienie informacji dotyczących poszczególnych obszarów analizy, a jednocześnie pozwala na logiczne powiązanie wyników z celami ewaluacji oraz kryteriami oceny.

Ocena skuteczności i adekwatności kryteriów wyboru oraz realizacji celów Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego

Analiza adekwatności kryteriów wyboru projektów względem założonych celów FBW

Analiza kryteriów wyboru projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wskazuje na ich elastyczność i zgodność z priorytetami strategicznymi, co umożliwiło skuteczne wdrożenie działań związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym oraz wzmocnieniem zdolności operacyjnych służb. Wyniki uzyskane w oparciu o indywidualne wywiady pogłębione (IDI) potwierdzają, że kryteria te były nie tylko dopasowane do priorytetów unijnych i krajowych, ale również uwzględniały specyficzne potrzeby lokalnych interesariuszy, co przyczyniło się do ich wysokiej oceny (patrz 6.21, kategoria A, pytanie 2).

Zastosowane kryteria wspierały realizację projektów, takich jak zakup zaawansowanego sprzętu monitorującego i detekcyjnego oraz rozwój infrastruktury, jak np. budowa wież obserwacyjnych dla Straży Granicznej, które znacząco poprawiły zdolności wykrywania zagrożeń. Podkreślono również istotność inwestycji w podnoszenie kwalifikacji personelu, zarówno w zakresie obsługi nowoczesnych technologii, jak i kompetencji związanych z zarządzaniem kryzysowym.

Atutem kryteriów była ich elastyczność, która pozwalała dostosowywać projekty do lokalnych potrzeb, co widać na przykładzie takich przedsięwzięć jak "Mazowieckie Syreny+" czy modernizacja placówek Straży Granicznej z uwzględnieniem potrzeb osób o ograniczonej mobilności. Jednocześnie podkreślano potrzebę uproszczenia procedur aplikacyjnych oraz zwiększenia wsparcia technicznego, co mogłoby podnieść efektywność mniejszych jednostek w aplikowaniu o środki.

Kryteria wyboru projektów realizowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego zostały zaprojektowane w sposób wszechstronny i elastyczny, co umożliwiło realizację różnorodnych inicjatyw zgodnych z priorytetami strategicznymi i operacyjnymi funduszu. Dzięki odpowiedniemu dopasowaniu do lokalnych i krajowych potrzeb, projekty realizowane w ramach FBW przyczyniły się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa, modernizacji infrastruktury oraz wdrożenia innowacyjnych technologii.

Pomimo ogólnego sukcesu, identyfikowane wyzwania wskazują na potrzebę dalszych usprawnień, szczególnie w obszarze wsparcia technicznego oraz uproszczenia procedur aplikacyjnych. Wdrożenie tych rekomendacji w przyszłych edycjach programu mogłoby jeszcze bardziej zwiększyć jego efektywność i dostępność, wspierając dalszy rozwój bezpieczeństwa wewnętrznego zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym.

Ocena sposobu sformułowania kryteriów wyboru projektów

Na podstawie analizy IDI można stwierdzić, że kryteria wyboru projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) były postrzegane przez beneficjentów jako jasne, przejrzyste i spójne, co ułatwiało przygotowanie i realizację projektów zgodnych z założeniami programu. Respondenci doceniali, że logiczna struktura kryteriów pozwalała zrozumieć ich powiązanie z celami strategicznymi FBW, co przyczyniło się do efektywności całego procesu.

Beneficjenci zwracali uwagę na możliwość uzyskania szybkiego wsparcia technicznego, które było szczególnie pomocne w bardziej skomplikowanych projektach partnerskich. Jednak wskazywano również na potrzebę dalszego uproszczenia wskaźników efektywności oraz bardziej precyzyjnego formułowania wymagań dla projektów infrastrukturalnych, co mogłoby zwiększyć dostępność funduszy dla mniejszych podmiotów.

Zaproponowano kilka usprawnień, w tym ujednoczenie dokumentacji, uproszczenie wskaźników oraz organizację dedykowanych szkoleń, co mogłoby ułatwić proces aplikacyjny i poprawić jakość zgłaszanych projektów, jak:

- **Ujednoczenie dokumentacji aplikacyjnej.** Wprowadzenie standaryzowanych wzorców i formularzy mogłoby zredukować potencjalne niejasności interpretacyjne.
- **Uproszczenie wskaźników efektywności.** Zastąpienie bardziej złożonych wskaźników, takich jak liczba osobogodzin, prostszymi i bardziej intuicyjnymi miarami.
- **Większa precyzja w definiowaniu kryteriów merytorycznych.** Szczególnie w projektach infrastrukturalnych i partnerskich, gdzie wymagania często były oceniane jako zbyt ogólne.
- **Rozszerzenie wsparcia technicznego.** Organizacja dedykowanych szkoleń dla potencjalnych beneficjentów, szczególnie tych o mniejszym doświadczeniu w aplikowaniu o środki unijne.

Konkluzje

Kryteria wyboru projektów realizowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego zostały ocenione jako przejrzyste, spójne i dobrze dostosowane do celów strategicznych funduszu. Ich konstrukcja pozwalała beneficjentom na skuteczne przygotowanie wniosków aplikacyjnych, minimalizując ryzyko błędnych interpretacji oraz wspierając realizację priorytetów funduszu. Kluczowym czynnikiem sukcesu była jasność wymagań, które umożliwiały rzetelną ocenę projektów oraz ich dopasowanie do specyfiki FBW. Jednocześnie identyfikowane wyzwania, takie jak złożoność wskaźników efektywności czy potrzeba dodatkowych wytycznych dla projektów partnerskich, stanowią cenne wskazówki dla przyszłych edycji programu. Wdrożenie proponowanych usprawnień mogłoby jeszcze bardziej zwiększyć efektywność i dostępność programu, wspierając różnorodne inicjatywy na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego.

Ocena możliwości zapewnienia całościowej oceny projektów przez zastosowane kryteria wyboru projektów

Na podstawie analizy transkrypcji z wywiadów z respondentami można stwierdzić, że kryteria wyboru projektów realizowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) zostały zaprojektowane w sposób umożliwiający kompleksową i rzetelną ocenę zgłoszonych inicjatyw. Respondenci wskazywali, że kryteria te uwzględniały zarówno cele strategiczne funduszu, jak i specyficzne potrzeby beneficjentów (patrz: 6.21: Kategoria A, pytanie 3), co pozwoliło na dokładne dopasowanie projektów do priorytetów programu oraz ocenę w kontekście różnych aspektów merytorycznych i technicznych (patrz: 6.21: Kategoria A, pytanie 2).

- **Wieloaspektowość i kompleksowość kryteriów**

Zastosowane kryteria wyróżniała ich wieloaspektowość, pozwalająca na ocenę projektów na kilku poziomach. Uwzględniały one m.in. zgodność z celami strategicznymi FBW, jakość merytoryczną projektów, aspekty techniczne oraz zasady horyzontalne, takie jak równość szans i zrównoważony rozwój, co było zgodne z politykami unijnymi. Z transkrypcji wynika, że kryteria te umożliwiały beneficjentom skuteczne dostosowanie swoich projektów do wymagań programu, zapewniając przejrzystą ocenę zarówno dużych inwestycji infrastrukturalnych, jak i mniejszych działań szkoleniowych. Przykładem była ocena projektów szkoleniowych dla Straży Granicznej, gdzie uwzględniano zarówno aspekt merytoryczny, jak i techniczny, związany z przygotowaniem funkcjonariuszy do obsługi nowoczesnych systemów monitorujących.

- **Transparentność i przejrzystość oceny projektów**

Na podstawie wywiadów z beneficjentami wynika, że system oceny projektów był postrzegany jako przejrzysty i sprawiedliwy. Jasno określone kryteria punktowe pozwalały beneficjentom na zrozumienie zasad selekcji i skuteczne dopasowanie projektów do wymagań programu. Projekty takie jak modernizacja systemów alarmowych („Mazowieckie Syreny+”) były oceniane w sposób jasno określony, co wzmacniało zaufanie do procesu i zapewniało równe traktowanie wszystkich beneficjentów. Respondenci wskazywali, że narzędzia ewaluacyjne, takie jak wskaźniki efektywności (np. liczba przeszkolonych funkcjonariuszy), umożliwiały realistyczne oszacowanie potencjalnych efektów projektów, co zwiększało przejrzystość i jednoznaczność oceny.

- **Dostosowanie do specyfiki projektów**

Transkrypcje wywiadów wskazują, że kryteria zostały opracowane w sposób umożliwiający ich stosowanie w różnych typach projektów – zarówno inwestycyjnych, jak i edukacyjnych. Beneficjenci zwracali uwagę, że dostosowanie zasad oceny do specyfiki działań pozwalało na lepsze uwzględnienie lokalnych potrzeb oraz form realizacji projektów. Przykładem były projekty innowacyjne, jak wdrożenie systemów Big Data, gdzie wymagania techniczne były powiązane z celami strategicznymi funduszu.

- **Wyzwania związane z interpretacją kryteriów**

Pomimo ogólnie pozytywnej oceny, niektórzy beneficjenci w transkrypcjach wskazywali na wyzwania związane z interpretacją kryteriów, szczególnie w kontekście mniejszych inicjatyw. Proporcjonalność wymogów formalnych względem skali projektów była problematyczna, gdyż szczegółowe analizy wskaźników rezultatów stanowiły barierę dla organizacji o ograniczonych zasobach. Respondenci sugerowali większą elastyczność w interpretacji kryteriów, dostosowaną do lokalnych potrzeb, co mogłoby przyczynić się do większej efektywności realizacji projektów.

- **Propozycje usprawnień**

Na podstawie analizy wywiadów z respondentami zaproponowano kilka usprawnień, które mogłyby zwiększyć skuteczność i transparentność procesu oceny projektów:

- Precyzyjne definiowanie kryteriów dla projektów partnerskich, co miałyby usprawnić współpracę między różnymi instytucjami.
- Uproszczenie wymagań formalnych, szczególnie dla mniejszych podmiotów, poprzez zmniejszenie obciążeń administracyjnych.
- Ujednolicenie interpretacji kryteriów przez różne jednostki oceniające, co mogłoby zminimalizować rozbieżności w ocenie podobnych projektów.
- Włączenie ekspertów zewnętrznych w ocenę projektów innowacyjnych, aby zwiększyć obiektywność i kompleksowość analizy.

- Organizacja warsztatów i szkoleń dla beneficjentów, które ułatwiłyby przygotowywanie wniosków oraz interpretację kryteriów, szczególnie dla mniej doświadczonych wnioskodawców.

Transkrypcje wywiadów z respondentami dostarczyły wartościowych informacji na temat postrzegania kryteriów wyboru projektów, wskazując na ich mocne strony, jak i obszary wymagające poprawy.

Konkluzje

Zastosowane kryteria wyboru projektów w ramach FBW zapewniały możliwość kompleksowej oceny składanych wniosków, uwzględniając ich różnorodne aspekty merytoryczne, techniczne i strategiczne. Przejrzystość systemu oceny oraz jego dostosowanie do specyfiki projektów były wysoko oceniane przez beneficjentów, co potwierdzają osiągnięte wskaźniki efektywności realizowanych działań.

Jednak pewne wyzwania, takie jak złożoność wymagań formalnych czy różnice w interpretacji kryteriów, wskazują na konieczność dalszych usprawnień. Wprowadzenie rekomendowanych zmian mogłoby jeszcze bardziej zwiększyć efektywność, sprawiedliwość i transparentność procesu oceny projektów, co przełożyłoby się na lepsze wykorzystanie dostępnych środków oraz realizację priorytetów FBW.

Ocena poziomu zapewnienia realizacji zasad horyzontalnych przez zastosowane kryteria wyboru projektów

Na podstawie analizy transkrypcji z wywiadów z respondentami wynika, że zasady horyzontalne, takie jak równość szans, niedyskryminacja, zrównoważony rozwój i

poszanowanie różnorodności, stanowiły istotny element kryteriów wyboru projektów realizowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW). Respondenci wskazywali, że kryteria te były kompleksowo uwzględniane na etapie aplikacyjnym i realizacyjnym, wspierając wdrażanie polityk unijnych oraz osiągnięcie celów strategicznych funduszu.

- **Integracja zasad równości szans i niedyskryminacji**

Transkrypcje wywiadów potwierdzają, że kryteria wyboru projektów promowały równość szans i przeciwdziałanie dyskryminacji. Przykładem były projekty szkoleniowe dla funkcjonariuszy Straży Granicznej, w których odnotowano wysoki udział kobiet, co świadczyło o eliminacji barier dostępu do szkoleń. Podobnie, w projektach infrastrukturalnych uwzględniano potrzeby osób z niepełnosprawnościami, co widoczne było w modernizacji placówek Straży Granicznej poprzez instalację wind, ramp i dostosowanych toalet.

- **Uwzględnienie zrównoważonego rozwoju**

Zasada zrównoważonego rozwoju była również istotnym elementem oceny projektów, szczególnie w obszarze inwestycji infrastrukturalnych. Respondenci wskazywali, że wymagania związane z minimalizowaniem wpływu na środowisko były realizowane m.in. poprzez stosowanie technologii energooszczędnych i ekologicznych materiałów. Jednakże w projektach technologicznych, takich jak zakup sprzętu specjalistycznego, kwestia zrównoważonego rozwoju była traktowana jako drugorzędna. Respondenci sugerowali, że bardziej szczegółowe wytyczne dotyczące ekologicznych aspektów projektów mogłyby wzmocnić ich zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju.

- **Neutralność wobec zasad niedyskryminacji**

Z analizy transkrypcji wynika, że niektóre projekty, zwłaszcza te o charakterze technologicznym, były neutralne wobec zasad niedyskryminacji. Choć projekty te nie odnosiły się bezpośrednio do kwestii równości, były realizowane zgodnie z politykami unijnymi, bez naruszania tych zasad. Dotyczyło to między innymi projektów związanych z rozbudową systemów monitoringu granicznego.

- **Transparentność i dostępność procesu aplikacyjnego**

Na podstawie analizy transkrypcji z wywiadów wynika, że proces aplikacyjny w ramach FBW był oceniany jako transparentny i dostępny, co sprzyjało równemu traktowaniu wszystkich potencjalnych beneficjentów, w tym mniejszych organizacji. Beneficjenci wskazywali, że jasno określone kryteria i ich dostępność przeciwdziałały marginalizacji obszarów peryferyjnych i wspierały równy dostęp do środków.

- **Mechanizmy monitorowania zasad horyzontalnych**

Respondenci podkreślali skuteczność mechanizmów monitorowania realizacji zasad horyzontalnych, takich jak konsultacje i bieżące wsparcie techniczne, co pozwalało na dostosowanie działań do założonych standardów. Tego rodzaju wsparcie zwiększało świadomość beneficjentów na temat wymagań dotyczących zasad równości szans i zrównoważonego rozwoju.

- **Wyzwania i obszary wymagające poprawy**

Pomimo ogólnie pozytywnej oceny, transkrypcje wywiadów wskazują na pewne wyzwania w realizacji zasad horyzontalnych. Szczególnie trudne okazało się wdrożenie tych zasad w projektach stricte technicznych. Respondenci postulowali bardziej szczegółowe wytyczne dotyczące ekologicznych aspektów realizacji, na przykład poprzez wymóg stosowania energooszczędnych technologii. Sugerowano również zwiększenie wsparcia dla beneficjentów w zakresie interpretacji zasad horyzontalnych, poprzez organizację warsztatów oraz publikację szczegółowych wytycznych, co mogłoby przyczynić się do pełniejszego wdrażania tych zasad w praktyce.

Konkluzje

Zasady horyzontalne zostały skutecznie zintegrowane z kryteriami wyboru projektów realizowanych w ramach FBW, co umożliwiło ich uwzględnienie zarówno na etapie planowania, jak i realizacji działań. Beneficjenci pozytywnie oceniali transparentność i dostępność procesu aplikacyjnego, a także skuteczność wdrażanych mechanizmów monitorowania. Mimo to pewne wyzwania, szczególnie w zakresie ekologicznej realizacji projektów oraz wsparcia beneficjentów, wskazują na konieczność dalszego doskonalenia tych procesów. Wdrożenie zaproponowanych usprawnień mogłoby przyczynić się do jeszcze lepszej realizacji zasad równości szans, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju w przyszłych edycjach programu.

Ocena wpływu kryteriów wyboru na jakość realizowanych projektów

Kryteria wyboru projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) odegrały fundamentalną rolę w zapewnieniu wysokiej jakości realizowanych działań. Ich precyzyjne sformułowanie, zgodność z celami funduszu oraz uwzględnienie kluczowych zasad strategicznych przyczyniły się do skutecznego wdrażania projektów, które spełniały zarówno wysokie standardy operacyjne, jak i społeczne. Respondenci potwierdzili, że dobrze określone kryteria były narzędziem pozwalającym na identyfikację projektów o największym potencjale i efektywną realizację celów FBW.

- **Jasność i przejrzystość kryteriów**

Jednym z najważniejszych aspektów wpływających na jakość projektów była jasność i przejrzystość kryteriów wyboru. Beneficjenci wskazywali, że precyzyjne określenie wymagań pozwoliło im na dokładne dopasowanie działań do oczekiwań instytucji zarządzających, co minimalizowało ryzyko błędów formalnych i merytorycznych. Dzięki temu proces aplikacyjny był bardziej efektywny, a instytucje oceniające mogły skupić się na analizie jakości proponowanych rozwiązań.

Przykładem pozytywnego wpływu przejrzystości kryteriów były projekty modernizacji systemów ostrzegania i nadzoru, takie jak „Mazowieckie Syreny+”. Jasne wymogi techniczne określone w kryteriach wyboru umożliwiły zakup sprzętu najwyższej jakości, co znacząco zwiększyło skuteczność systemów alarmowych i bezpieczeństwa w regionach.

- **Zgodność z celami strategicznymi FBW**

Kryteria wyboru projektów odzwierciedlały strategiczne cele FBW, takie jak ochrona granic, przeciwdziałanie przestępczości transgranicznej, podnoszenie kwalifikacji służb mundurowych czy rozwój infrastruktury. Projekty infrastrukturalne, jak budowa i modernizacja placówek Straży Granicznej, były realizowane zgodnie z wysokimi standardami technicznymi i operacyjnymi.

Na przykład w jednym z projektów wdrożono mobilne laboratoria CBRN (chemiczne, biologiczne, radiacyjne, nuklearne), co podniosło zdolności reagowania na zagrożenia kryzysowe. Dzięki precyzyjnym kryteriom technicznym możliwe było zastosowanie zaawansowanego sprzętu spełniającego unijne normy, co zwiększyło skuteczność operacyjną służb.

- **Wpływ na projekty edukacyjne i szkoleniowe**

Kryteria wyboru pozytywnie wpłynęły również na jakość projektów szkoleniowych i edukacyjnych. Beneficjenci podkreślali, że jasno określone zasady dotyczące treści merytorycznych, metod nauczania i celów szkoleniowych pozwoliły na tworzenie skutecznych programów edukacyjnych.

W projektach szkoleniowych dla funkcjonariuszy Straży Granicznej i Policji zastosowano praktyczne metody nauczania, takie jak symulacje i realistyczne scenariusze, które znacząco podniosły kompetencje operacyjne uczestników. Dodatkowo kryteria promowały równość szans, co przełożyło się na zwiększenie udziału kobiet w programach edukacyjnych.

- **Wymogi dotyczące zrównoważonego rozwoju i równości szans**

Zasady zrównoważonego rozwoju i równości szans były integralną częścią kryteriów wyboru, co wpłynęło na jakość realizowanych projektów. Inwestycje infrastrukturalne uwzględniały wymogi środowiskowe, takie jak zastosowanie materiałów ekologicznych i energooszczędnych technologii. Przykładem jest budowa nowych placówek Straży Granicznej, które zaprojektowano z uwzględnieniem wymagań środowiskowych, co zwiększyło ich trwałość oraz akceptację społeczną.

W projektach szkoleniowych zauważono wysoki poziom inkluzywności, wynikający z promowania zasad równości szans. Beneficjenci podkreślali, że dobrze określone kryteria pozwoliły na eliminację potencjalnych barier w dostępie do szkoleń i działań edukacyjnych.

- **Adaptacyjność kryteriów do zmieniających się warunków**

Kryteria wyboru umożliwiały dostosowanie projektów do dynamicznie zmieniających się warunków zewnętrznych, co szczególnie uwidoczniło się podczas realizacji działań w trakcie

pandemii COVID-19. Projekty związane z zakupem sprzętu medycznego czy wdrażaniem systemów reagowania kryzysowego były efektywnie zarządzane dzięki wymogom adaptacyjności i elastyczności zawartym w kryteriach.

Przykładem takiego działania był zakup mobilnych zestawów diagnostycznych, które umożliwiły szybkie reagowanie na nowe wyzwania zdrowotne, jednocześnie spełniając cele strategiczne funduszu.

Wpływ na efektywność i trwałość rezultatów

Respondenci wskazywali, że kryteria wyboru znacząco przyczyniły się do podniesienia efektywności działań oraz trwałości rezultatów projektów. Na przykład w projektach infrastrukturalnych uwzględnienie szczegółowych wymogów technicznych pozwoliło na wdrożenie rozwiązań spełniających najwyższe standardy jakościowe i operacyjne. W przypadku zakupu systemów optoelektronicznych dla Straży Granicznej kryteria techniczne zagwarantowały kompatybilność nowych urządzeń z istniejącą infrastrukturą, co zwiększyło funkcjonalność całego systemu. Pomimo ogólnie pozytywnej oceny kryteriów, respondenci zwracali uwagę na pewne wyzwania, takie jak:

- **Nadmierna szczegółowość wymagań dokumentacyjnych**, która mogła wydłużać proces aplikacyjny i stanowić barierę dla mniejszych podmiotów.
- **Potrzeba większej elastyczności** w interpretacji wymogów, szczególnie w projektach o charakterze innowacyjnym.

Konkluzje

Kryteria wyboru projektów w ramach FBW miały kluczowy wpływ na jakość realizowanych działań. Ich precyzyjne określenie, zgodność z celami funduszu oraz uwzględnienie zasad strategicznych przyczyniły się do osiągnięcia wysokich standardów merytorycznych i operacyjnych. Beneficjenci pozytywnie ocenili jasność kryteriów, ich dostosowanie do specyfiki projektów oraz wsparcie techniczne oferowane przez instytucje zarządzające.

Dzięki dobrze zaprojektowanym kryteriom nie tylko osiągnięto założone wskaźniki efektywności, ale również zbudowano solidne podstawy dla dalszego rozwoju jakościowego działań w ramach funduszu. Wdrożenie proponowanych usprawnień mogłoby dodatkowo zwiększyć dostępność i skuteczność programu, wspierając realizację jego strategicznych celów.

Ocena wpływu kryteriów wyboru na możliwość wypełnienia zobowiązań wynikających z przyjętych ram wykonania FBW

Na podstawie analizy transkrypcji z wywiadów z respondentami można stwierdzić, że kryteria wyboru projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) odegrały kluczową rolę w realizacji celów programu. Ich odpowiednie sformułowanie i dostosowanie do celów strategicznych i operacyjnych FBW pozwoliło beneficjentom skutecznie realizować projekty, przyczyniając się do osiągnięcia zakładanych wskaźników efektywności oraz trwałości rezultatów.

- **Dostosowanie kryteriów do celów FBW**

Respondenci wskazywali, że kryteria wyboru projektów były precyzyjnie dostosowane do priorytetów FBW, takich jak poprawa bezpieczeństwa wewnętrznego, ochrona granic i przeciwdziałanie przestępczości transgranicznej. Projekty takie jak budowa wież obserwacyjnych i zakup mobilnych laboratoriów CBRN znacząco wpłynęły na wzrost zdolności reagowania na zagrożenia kryzysowe, co świadczy o skuteczności zastosowanych kryteriów.

- **Precyzja wskaźników efektywności i raportowanie postępów**

Analiza transkrypcji wywiadów potwierdza, że kluczowym elementem kryteriów była integracja wskaźników efektywności, takich jak liczba przeszkolonych funkcjonariuszy i liczba interwencji z wykorzystaniem nowego sprzętu. Respondenci podkreślali, że precyzyjnie

określone wskaźniki umożliwiały bieżące monitorowanie postępów realizacji projektów, co zapewniało przejrzystość i umożliwiało skuteczne reagowanie na potencjalne trudności.

- **Elastyczność kryteriów**

Jednym z ważnych aspektów podkreślanych przez respondentów była elastyczność kryteriów wyboru, która umożliwiała adaptację projektów do zmieniających się warunków, np. w kontekście wyzwań związanych z pandemią COVID-19. Mechanizmy takie jak modyfikacja harmonogramów i aneksowanie umów okazały się kluczowe dla utrzymania zgodności z celami programu, co pozwalało na zachowanie wysokiej jakości realizacji projektów.

- **Zasady horyzontalne**

Transkrypcje wywiadów wskazują, że kryteria wyboru uwzględniały zasady horyzontalne, takie jak równość szans i zrównoważony rozwój. Beneficjenci podkreślali, że projekty uwzględniające te zasady, takie jak zwiększony udział kobiet w szkoleniach czy modernizacja infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami, miały istotny wpływ na realizację celów równościowych i społecznych programu. Z kolei wymogi związane z minimalizowaniem wpływu na środowisko przyczyniały się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

- **Zarządzanie ryzykiem i trwałość rezultatów**

Na podstawie wywiadów można stwierdzić, że kryteria wyboru wspierały odpowiedzialne planowanie i zarządzanie ryzykiem. Respondenci wskazywali, że analiza ryzyk, wymagana na etapie aplikacyjnym, pozwalała na lepsze przygotowanie projektów do potencjalnych wyzwań, co z kolei wpływało na trwałość rezultatów, szczególnie w projektach infrastrukturalnych, takich jak budowa placówek Straży Granicznej.

- **Napotkane wyzwania**

Pomimo ogólnie pozytywnej oceny kryteriów wyboru, respondenci wskazywali na pewne wyzwania, takie jak nadmierna złożoność wymogów dokumentacyjnych, która stanowiła barierę dla mniejszych beneficjentów, oraz potrzebę lepszej precyzji w definiowaniu wskaźników technologicznych, szczególnie w projektach innowacyjnych. Wskazywano również na konieczność większego wsparcia merytorycznego dla beneficjentów w zakresie interpretacji kryteriów i przygotowywania wniosków, a w nich:

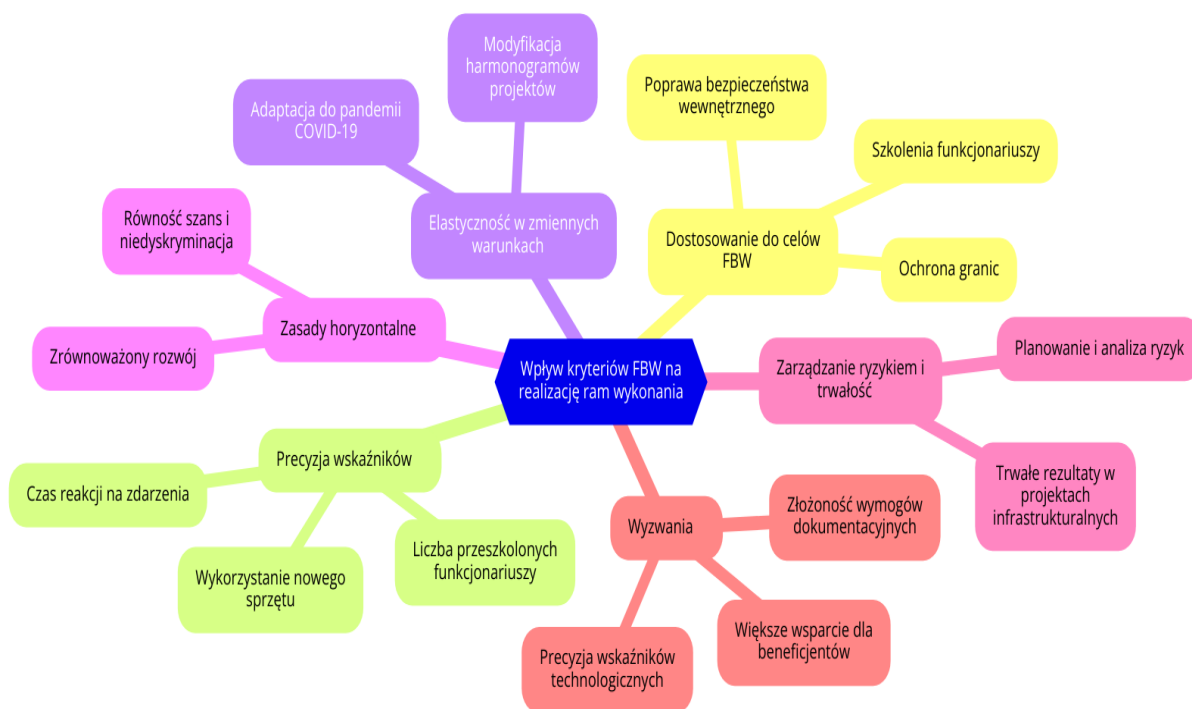
- **Nadmierna złożoność wymogów dokumentacyjnych**, która mogła stanowić barierę dla mniejszych beneficjentów.
- **Potrzeba lepszej precyzji w definiowaniu wskaźników technologicznych**, szczególnie w projektach innowacyjnych.

- **Większe wsparcie merytoryczne** dla beneficjentów, szczególnie w zakresie interpretacji kryteriów oraz przygotowywania wniosków.

Konkluzje

Kryteria wyboru projektów w ramach FBW odegrały kluczową rolę w realizacji zobowiązań wynikających z przyjętych ram wykonania funduszu. Ich precyzyjne sformułowanie, zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi oraz elastyczność w obliczu zmieniających się warunków przyczyniły się do skutecznej realizacji projektów.

Dzięki dobrze zaprojektowanym kryteriom beneficjenci nie tylko osiągnęli założone wskaźniki, ale również wdrożyli trwałe rozwiązania, które znacząco wzmocniły bezpieczeństwo wewnętrzne i ochronę granic. Wprowadzenie proponowanych usprawnień w przyszłych edycjach programu mogłoby jeszcze bardziej zwiększyć efektywność i dostępność funduszu, wspierając realizację jego długoterminowych celów.

Analiza adekwatności punktacji i znaczenia kryteriów względem założonych celów interwencji (patrz 6.21 kategoria A, pytanie 1)

System punktacji stosowany przy ocenie projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) został oceniony jako skuteczny i adekwatny względem założonych celów interwencji. Analiza odpowiedzi respondentów wskazuje, że punktacja i przypisane znaczenie kryteriów pozwalały na rzetelną selekcję projektów o największym potencjale

realizacyjnym, zapewniając jednocześnie przejrzystość i konkurencyjność procesu aplikacyjnego.

Zgodność punktacji z celami interwencji

System punktowy został zaprojektowany tak, aby odzwierciedlać strategiczne cele FBW, takie jak ochrona granic, przeciwdziałanie przestępczości transgranicznej, rozwój kompetencji funkcjonariuszy oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań technologicznych. Projekty otrzymywały najwyższe oceny, jeśli ich założenia były w pełni zgodne z priorytetami funduszu.

Przykładowo, w projektach infrastrukturalnych, takich jak modernizacja placówek Straży Granicznej, punktacja uwzględniała kryteria techniczne (np. lokalizację względem granicy państwowej, dostępność sprzętu i technologii), które bezpośrednio wspierały realizację celów operacyjnych funduszu. Z kolei projekty szkoleniowe były oceniane pod kątem jakości programów edukacyjnych, liczby przeszkolonych funkcjonariuszy oraz ich wpływu na podnoszenie kompetencji operacyjnych.

Znaczenie kryteriów jakościowych

Ważnym elementem systemu punktacji było premiowanie projektów, które wykazywały szczególną wartość dodaną, zarówno w zakresie innowacyjności, jak i zgodności z zasadami horyzontalnymi. Projekty promujące równouprawnienie, zrównoważony rozwój oraz długoterminowe efekty społeczno-ekonomiczne mogły liczyć na wyższe oceny.

Przykładem jest projekt zakupu mobilnych laboratoriów CBRN, który otrzymał wysokie noty za kompleksowe podejście do zarządzania kryzysowego oraz jego trwały wpływ na zdolności reagowania służb w sytuacjach awaryjnych. Zastosowanie jakościowych kryteriów punktowych umożliwiło wyróżnienie projektów o ponadprzeciętnej efektywności i innowacyjności.

Adekwatność wskaźników punktacji

Przyjęte wskaźniki punktacji były precyzyjne, mierzalne i dostosowane do specyfiki projektów. Na przykład w projektach infrastrukturalnych oceniano liczbę wybudowanych placówek, ich lokalizację oraz dostosowanie do wymogów technicznych. W projektach szkoleniowych kluczowe były wskaźniki dotyczące liczby uczestników szkoleń, jakości programów edukacyjnych oraz adekwatności materiałów dydaktycznych do specyficznych potrzeb funkcjonariuszy.

System punktowy pozwalał na obiektywną ocenę projektów, ograniczając możliwość subiektywnych interpretacji. Respondenci podkreślali, że taka konstrukcja systemu sprzyjała wyborowi projektów najlepiej realizujących cele strategiczne funduszu.

Transparentność i jasność systemu punktacji

Jednym z największych atutów systemu punktowego była jego transparentność. Beneficjenci mogli łatwo zapoznać się z kryteriami oceny i dokładnie zrozumieć, jakie elementy ich projektów będą premiowane najwyżej. Jasność zasad punktacji zwiększała konkurencyjność procesu aplikacyjnego i zachęcała beneficjentów do optymalizacji projektów w zgodzie z priorytetami FBW.

Respondenci podkreślali, że przejrzystość systemu punktacji znacznie ułatwiała przygotowanie wniosków, szczególnie w przypadku mniejszych podmiotów, które miały ograniczone doświadczenie w aplikowaniu o fundusze.

Elastyczność systemu punktowego

System punktacji wykazywał elastyczność, umożliwiając ocenę projektów o różnej specyfice i skali działania. W przypadku projektów partnerskich przyznawano dodatkowe punkty za współpracę między instytucjami, co promowało zintegrowane podejście do realizacji celów FBW. Podobnie, w projektach innowacyjnych uwzględniano potencjał długoterminowego wpływu, co pozwalało wyróżnić działania o wysokim poziomie nowatorskości.

Wyzwania i ograniczenia

Pomimo ogólnie pozytywnej oceny, niektórzy respondenci wskazywali na pewne ograniczenia systemu punktacji:

1. **Faworyzowanie dużych projektów:** W niektórych przypadkach większe inicjatywy otrzymywały więcej punktów ze względu na skalę działania, co mogło marginalizować mniejsze, lecz istotne projekty lokalne.
2. **Niedostateczna elastyczność w ocenie projektów nieszablonych:** Inicjatywy takie jak kampanie edukacyjne czy działania szkoleniowe nie zawsze były oceniane proporcjonalnie do ich długoterminowego wpływu.
3. **Złożoność kryteriów:** Mniej doświadczeni beneficjenci zgłaszali trudności z pełnym zrozumieniem wymagań technicznych i jakościowych, co mogło wpływać na ich zdolność do konkurencji z większymi podmiotami.

Rekomendacje dotyczące usprawnienia systemu punktacji

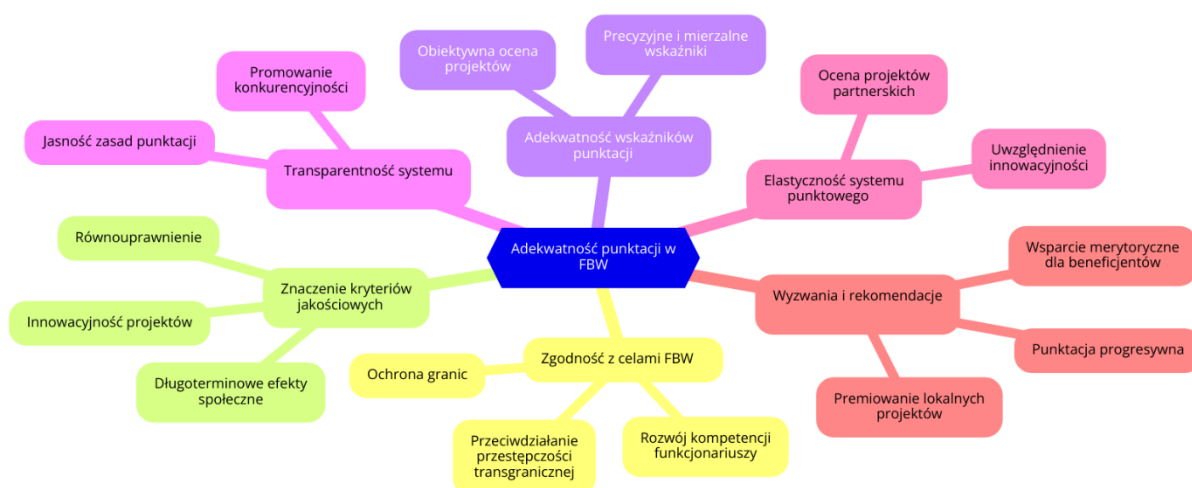
1. **Dodatkowe punkty za lokalne projekty:** Wprowadzenie mechanizmów premiujących mniejsze inicjatywy lokalne, które mają istotny wpływ na społeczności, mogłoby zwiększyć różnorodność realizowanych projektów.
2. **Rozszerzenie kryteriów jakościowych:** Włączenie wskaźników oceniających potencjał długoterminowy projektów, szczególnie tych związanych z edukacją i szkoleniami.

3. **Punktacja progresywna:** Wprowadzenie dodatkowych punktów dla projektów wykazujących wysoki poziom innowacyjności lub adaptacyjności do nowych wyzwań.
4. **Wsparcie merytoryczne dla mniejszych beneficjentów:** Organizacja warsztatów i szkoleń dla mniej doświadczonych wnioskodawców mogłaby zwiększyć ich szanse na uzyskanie wysokich ocen.

Konkluzje

System punktacji i znaczenia kryteriów wyboru projektów w ramach FBW został oceniony jako adekwatny i skuteczny w realizacji strategicznych celów funduszu. Transparentność, obiektywizm oraz dostosowanie do specyfiki projektów przyczyniły się do wyboru inicjatyw o największym potencjale realizacyjnym.

Wprowadzenie rekomendowanych usprawnień mogłoby jednak zwiększyć elastyczność systemu, lepiej odpowiadając na potrzeby lokalnych inicjatyw oraz projektów o charakterze innowacyjnym (patrz: 6.2 A, pytanie 2).. Taka optymalizacja przyczyni się do jeszcze skuteczniejszego wykorzystania środków oraz dalszego podniesienia jakości realizowanych działań w ramach FBW.

Ocena możliwości wystąpienia zjawiska dyskryminacji wśród grup potencjalnych beneficjentów

Analiza ryzyka wystąpienia zjawiska dyskryminacji w procesie wyboru projektów realizowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wskazuje, że zastosowane kryteria, procedury naboru i zasady oceny projektów skutecznie minimalizowały możliwość nierównego traktowania potencjalnych beneficjentów. System oparty na transparentnych zasadach, neutralnych kryteriach oceny oraz promowaniu zasad horyzontalnych, takich jak równość szans i niedyskryminacja, zapewnił równe możliwości

aplikowania o fundusze wszystkim grupom, niezależnie od ich specyfiki organizacyjnej, skali działania czy obszaru działalności.

Transparentność procesu naboru

Respondenci jednogłośnie ocenili proces naboru jako w pełni przejrzysty i otwarty. Informacje o konkursach były szeroko dostępne za pośrednictwem stron internetowych oraz dedykowanych platform informacyjnych. Dokumentacja aplikacyjna, w tym regulaminy naboru i wytyczne, była opracowana w sposób jasny, zrozumiały i pozbawiony elementów mogących ograniczać dostęp określonych grup beneficjentów.

Zastosowanie transparentnych zasad umożliwiała wszystkim zainteresowanym podmiotom, niezależnie od ich charakterystyki, równy dostęp do funduszy. Brak barier informacyjnych oraz dostępność wsparcia technicznego, np. w formie konsultacji czy możliwości zadawania pytań do instytucji zarządzających, dodatkowo wzmacniały otwartość procesu naboru.

Neutralność kryteriów oceny

Kryteria oceny projektów zostały zaprojektowane w sposób neutralny, skupiając się wyłącznie na merytorycznej wartości zgłaszanych inicjatyw oraz ich zgodności z celami FBW. Analiza odpowiedzi respondentów nie wykazała żadnych dowodów na uprzywilejowanie określonych grup beneficjentów ani faworyzowanie większych podmiotów kosztem mniejszych organizacji. Zasady punktacji, bazujące na wymiernych wskaźnikach efektywności i rezultatów, ograniczały możliwość subiektywnych interpretacji w procesie oceny wniosków.

Przykładem neutralności proceduralnej była możliwość aplikowania zarówno przez duże instytucje publiczne, takie jak straż graniczna czy policja, jak i przez lokalne organizacje pozarządowe czy jednostki samorządowe. Oceniano przede wszystkim zgodność projektów z celami strategicznymi FBW, a nie charakterystykę organizacji, która je realizowała.

Realizacja zasad horyzontalnych

Zasady horyzontalne, takie jak równość szans i niedyskryminacja, były integralną częścią procesu naboru i oceny projektów. Beneficjenci byli zobowiązani do uwzględnienia tych zasad w swoich inicjatywach, co promowano poprzez dodatkowe punkty przyznawane za działania wspierające inkluzywność i eliminację barier społecznych.

Przykładem praktycznej realizacji tych zasad były projekty edukacyjne i szkoleniowe, które odnotowały wysoki udział kobiet oraz uwzględniały różnorodne grupy zawodowe i społeczne. W niektórych przypadkach zastosowano specjalne działania wspierające osoby z niepełnosprawnościami, takie jak dostosowanie infrastruktury projektowej czy organizacja szkoleń uwzględniających potrzeby tej grupy (patrz: 6.2 A, pytanie 2)..

Otwartość na różnorodność beneficjentów

System naboru FBW był dostosowany do potrzeb szerokiego grona potencjalnych beneficjentów, w tym dużych instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz mniejszych jednostek lokalnych. Szczególny nacisk położono na eliminację barier dla mniej doświadczonych aplikantów, co znalazło odzwierciedlenie w uproszczonej dokumentacji aplikacyjnej oraz dostępności wsparcia technicznego.

Respondenci wskazywali, że otwartość procesu była szczególnie istotna dla mniejszych podmiotów, które mogły konkurować z większymi instytucjami na równych zasadach. W ramach procedur naboru uwzględniono mechanizmy zapewniające równowagę pomiędzy wsparciem dużych projektów infrastrukturalnych a inicjatywami lokalnymi, które miały kluczowe znaczenie dla społeczności regionalnych.

Mechanizmy przeciwdziałania dyskryminacji

Zastosowane w ramach FBW mechanizmy przeciwdziałania dyskryminacji skutecznie eliminowały ryzyko nierównego traktowania beneficjentów. System punktacji opierał się na jasno określonych kryteriach merytorycznych, co ograniczało możliwość subiektywnej oceny wniosków. Dodatkowo, beneficjenci mieli możliwość składania zapytań do instytucji zarządzających, co pozwalało na wyjaśnienie potencjalnych wątpliwości i zwiększało transparentność procesu.

Przykładem skuteczności tych mechanizmów były projekty realizowane przez małe lokalne organizacje, które pomimo ograniczonych zasobów uzyskały wysokie oceny dzięki zgodności ich działań z celami FBW oraz zasadami horyzontalnymi.

Wyzwania i potencjalne bariery

Pomimo ogólnie pozytywnej oceny, respondenci wskazali na pewne ograniczenia, które mogły w sposób pośredni wpływać na dostępność funduszy dla określonych grup beneficjentów:

1. **Złożoność procedur aplikacyjnych:** Mniejsze jednostki, takie jak lokalne organizacje pozarządowe, mogły mieć trudności z przygotowaniem wymaganej dokumentacji, co wynikało z ograniczonych zasobów technicznych i organizacyjnych.
2. **Brak doświadczenia w aplikowaniu o fundusze:** Podmioty o mniejszym doświadczeniu mogły napotkać trudności w spełnieniu formalnych wymogów, co w praktyce ograniczało ich zdolność do skutecznego aplikowania.

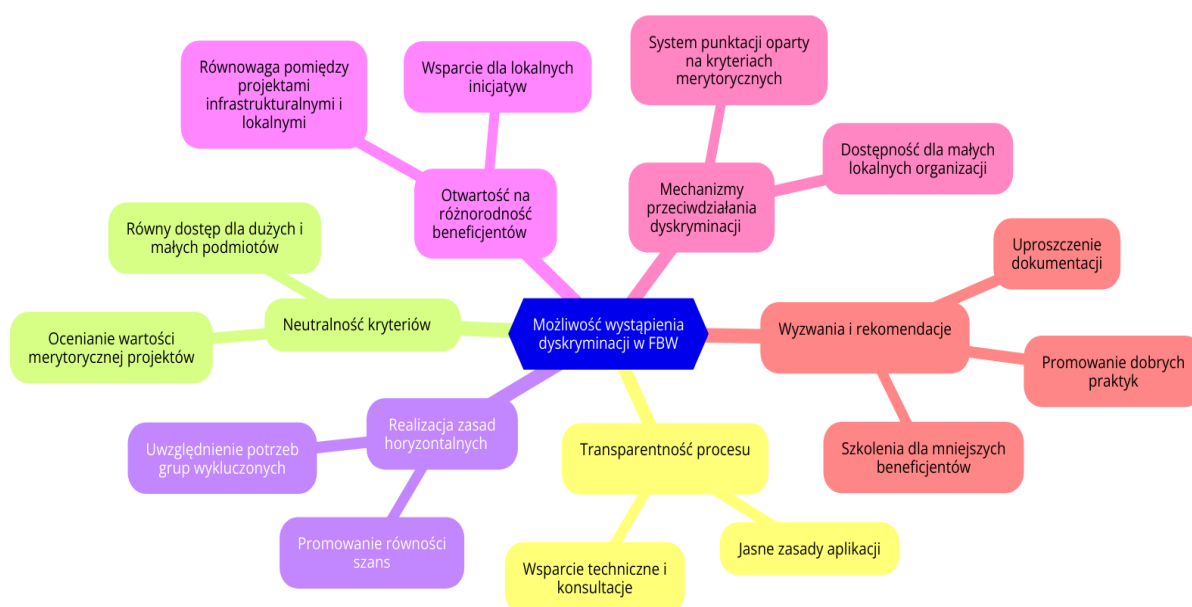
Rekomendacje

Aby jeszcze bardziej zwiększyć inkluzywność procesu naboru i zminimalizować ryzyko wykluczenia niektórych grup beneficjentów, zaproponowano następujące działania:

1. **Wprowadzenie szkoleń dla mniejszych beneficjentów:** Szkolenia z zakresu przygotowywania wniosków oraz zarządzania projektami mogłyby zwiększyć zdolność lokalnych jednostek do aplikowania o środki FBW.
2. **Uproszczenie wymagań formalnych:** Zmniejszenie złożoności dokumentacji aplikacyjnej oraz bardziej elastyczne podejście do wymogów formalnych mogłyby zwiększyć dostępność programu.
3. **Promowanie dobrych praktyk:** Upowszechnianie przykładów udanych projektów realizowanych przez różnorodne grupy beneficjentów mogłoby zachęcić inne organizacje do aplikowania.
4. **Monitorowanie równości szans:** Wprowadzenie systematycznego monitoringu przestrzegania zasad równości szans i niedyskryminacji mogłoby zapewnić ich jeszcze skuteczniejsze wdrażanie.

Konkluzje

Ocena możliwości wystąpienia zjawiska dyskryminacji w procesie wyboru projektów w ramach FBW wykazała, że przyjęte zasady skutecznie minimalizowały ryzyko nierównego traktowania beneficjentów. Transparentność procedur, neutralność kryteriów oceny oraz promowanie zasad horyzontalnych zapewniły równe szanse aplikowania wszystkim zainteresowanym podmiotom. Wprowadzenie rekomendowanych usprawnień mogłoby dodatkowo zwiększyć dostępność programu i jeszcze bardziej podnieść standardy równości w kolejnych edycjach FBW.

Ocena rozplanowania naborów i oceny wniosków

Rozplanowanie naborów i procesu oceny wniosków w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) zostało ocenione przez respondentów jako dobrze zorganizowane, transparentne i dostosowane do potrzeb beneficjentów. Przyjęty system harmonogramów, jasno określone zasady oraz elastyczność instytucji zarządzających pozwoliły na sprawną realizację procesu aplikacyjnego, minimalizując ryzyko opóźnień i zapewniając równy dostęp do środków funduszu.

Harmonogram naborów

Terminy naborów były planowane z uwzględnieniem specyfiki beneficjentów i różnorodności projektów, co umożliwiło odpowiednie przygotowanie dokumentacji aplikacyjnej. Ogłoszenia dotyczące naborów były publikowane z odpowiednim wyprzedzeniem, a ich dostępność za pośrednictwem dedykowanych platform internetowych pozwalała na szybkie zapoznanie się z wymaganiami.

Respondenci docenili przejrzystość harmonogramów i możliwość wcześniejszego planowania działań projektowych. Wskazywano, że elastyczność organizatorów, którzy w uzasadnionych przypadkach wydłużali terminy składania wniosków, była szczególnie istotna w trudniejszych okresach, takich jak pandemia COVID-19 (patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3). Dzięki temu beneficjenci mieli więcej czasu na dokładne opracowanie swoich aplikacji, co wpłynęło pozytywnie na ich jakość.

Jednakże, niektórzy respondenci zauważyli, że w pewnych przypadkach opóźnienia w przekazywaniu wytycznych europejskich lub dynamicznie zmieniające się warunki zewnętrzne wpływały na konieczność wprowadzania korekt w harmonogramach. Te sytuacje wskazały na potrzebę większej elastyczności w planowaniu i komunikacji między instytucjami zarządzającymi a beneficjentami (patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3).

Sprawność oceny wniosków

Proces oceny wniosków był przeprowadzany zgodnie z jasno określonymi zasadami, co zapewniło jego transparentność i obiektywność. Beneficjenci szczególnie chwalili zastosowanie systemu punktacji, który ułatwiał jednoznaczną ocenę merytoryczną projektów. Kryteria oceny były zrozumiałe i proporcjonalne do priorytetów programu, co umożliwiało beneficjentom dostosowanie aplikacji do wymagań.

Czas potrzebny na ocenę wniosków był adekwatny do liczby zgłoszeń, a wyniki były ogłaszane w wyznaczonych terminach. Dzięki temu beneficjenci mogli sprawnie rozpocząć realizację projektów. Niemniej jednak, w przypadku bardziej złożonych projektów infrastrukturalnych, wskazywano na konieczność dostosowania harmonogramów oceny do

ich charakterystyki. Wprowadzenie bardziej elastycznych procedur oceny mogłoby poprawić efektywność realizacji tych projektów.

Dostosowanie procesu do potrzeb beneficjentów

Proces naboru został dostosowany do zróżnicowanych potrzeb beneficjentów, zarówno dużych instytucji publicznych, jak i mniejszych organizacji lokalnych. Instytucje zarządzające zapewniały wsparcie techniczne i merytoryczne w formie szkoleń, warsztatów oraz odpowiedzi na pytania dotyczące procedur aplikacyjnych. Takie podejście pozwoliło na wyrównanie szans w dostępie do środków i umożliwiło mniej doświadczonym podmiotom udział w konkursach.

Respondenci podkreślali, że łatwo dostępna dokumentacja wspierająca, w tym wzory formularzy i instrukcje, znacząco ułatwiała składanie wniosków. Ponadto, możliwość uzyskania wyjaśnień od instytucji zarządzających eliminowała wątpliwości na etapie aplikacji, co szczególnie doceniły mniejsze podmioty z ograniczonym doświadczeniem w aplikowaniu o fundusze unijne.

Minimalizacja ryzyka opóźnień

Rozplanowanie procesu naboru i oceny wniosków minimalizowało ryzyko opóźnień w realizacji projektów. Wdrożenie efektywnego systemu zarządzania naborami oraz stały kontakt z beneficjentami zapewniały płynność procesu. Pomimo wyzwań, takich jak wzrost liczby zgłoszeń czy ograniczenia wynikające z pandemii, instytucje zarządzające zachowały terminowość działań.

Respondenci zauważyli, że usprawnienia w komunikacji, takie jak regularne informowanie o statusie wniosków, były istotnym elementem sprawnego przebiegu procesu. W niektórych przypadkach konieczność poprawy lub uzupełnienia wniosków wydłużała proces oceny, co wskazuje na potrzebę dalszej optymalizacji procedur weryfikacyjnych.

Rekomendacje na przyszłość

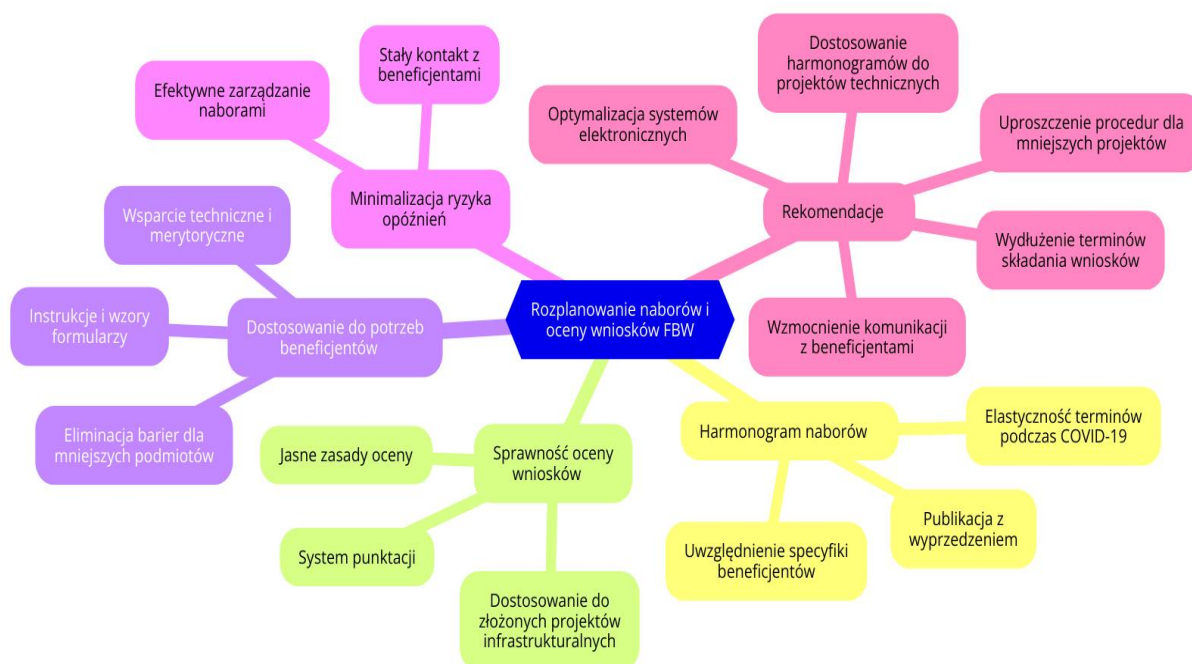
Na podstawie analizy opinii respondentów można wskazać kilka rekomendacji, które mogłyby jeszcze bardziej usprawnić proces naboru i oceny wniosków w ramach FBW:

1. **Wydłużenie terminów składania wniosków:** Dłuższy czas na przygotowanie dokumentacji pozwoliłaby beneficjentom na bardziej kompleksowe opracowanie projektów, w tym konsultacje z ekspertami oraz uwzględnienie szczegółowych wymagań technicznych.
2. **Uproszczenie procedur dla mniejszych projektów:** Wprowadzenie uproszczonych wymagań formalnych dla mniejszych jednostek administracyjnych lub organizacji pozarządowych mogłoby zwiększyć ich dostępność do funduszy.

3. **Dostosowanie harmonogramów do charakterystyki projektów infrastrukturalnych:** Uwzględnienie specyfiki dużych projektów technicznych w harmonogramach oceny mogłoby przyspieszyć proces decyzyjny i realizację tych inicjatyw.
4. **Optymalizacja systemów elektronicznych:** Poprawa narzędzi informatycznych używanych w procesie składania i oceny wniosków mogłaby zmniejszyć ryzyko błędów technicznych oraz zwiększyć efektywność procedur.
5. **Wzmocnienie komunikacji z beneficjentami:** Regularne przekazywanie informacji o statusie wniosków oraz zapewnienie łatwego dostępu do wsparcia technicznego mogłoby zwiększyć zadowolenie beneficjentów i poprawić płynność procesu.

Konkluzje

Rozplanowanie naborów i oceny wniosków w ramach FBW zostało ocenione jako skuteczne i dostosowane do potrzeb beneficjentów. Transparentne harmonogramy, jasne zasady aplikacyjne oraz elastyczność instytucji zarządzających umożliwiły sprawne przeprowadzenie procesu i minimalizację ryzyka opóźnień. Wprowadzenie proponowanych usprawnień może jeszcze bardziej podnieść efektywność i dostępność funduszu, umożliwiając realizację jeszcze bardziej różnorodnych i kompleksowych projektów w przyszłych edycjach programu.

Ocena zrozumiałości ogłoszeń o naborach i regulaminów wyboru projektów

Ocena zrozumiałości ogłoszeń o naborach oraz regulaminów wyboru projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wskazuje na ich wysoką jakość, przejrzystość i dostępność, co znacznie ułatwiło beneficjentom proces aplikacyjny. Dokumenty te zostały przygotowane w sposób klarowny i zgodny z najlepszymi praktykami komunikacyjnymi, co pozwoliłoby na zrozumienie zasad i wymagań nawet przez mniej doświadczonych wnioskodawców.

Klarowność i precyzja ogłoszeń

Ogłoszenia o naborach były opracowane z uwzględnieniem potrzeb beneficjentów, zawierały wszystkie niezbędne informacje i były formułowane w sposób zrozumiały. Kluczowe elementy ogłoszeń, takie jak:

- **Terminy składania wniosków i etapy ich oceny,**
- **Wymagania formalne i merytoryczne,**
- **Instrukcje dotyczące składania dokumentacji,**
- **Kryteria wyboru projektów oraz system punktacji,**

zostały szczegółowo przedstawione, co ograniczyło ryzyko nieporozumień. Beneficjenci podkreślali, że sposób redakcji dokumentów minimalizował liczbę pytań dodatkowych, co przyspieszało proces aplikacyjny. Ogłoszenia były dostępne na dedykowanych platformach informacyjnych oraz stronach internetowych instytucji zarządzających, co zapewniało szeroki dostęp do informacji.

Przejrzystość regulaminów wyboru projektów

Regulaminy wyboru projektów charakteryzowały się logiczną strukturą i szczegółowym opisem procedur aplikacyjnych. Uwzględniały one kluczowe aspekty, takie jak:

- Kryteria oceny projektów,
- Zakres wymaganej dokumentacji aplikacyjnej,
- Zasady procedur odwoławczych,
- Terminy i formy komunikacji z instytucjami zarządzającymi.

Dzięki przejrzystości i precyzji regulaminów beneficjenci mieli możliwość zaplanowania swoich projektów w zgodzie z wymogami programu, co zmniejszało liczbę błędów formalnych. Dokumenty te jasno określały wymogi dotyczące wskaźników efektywności, harmonogramów realizacji i budżetów, co ułatwiało dostosowanie aplikacji do oczekiwań instytucji oceniających.

Dostępność i intuicyjność dokumentacji

Proces aplikacyjny wspierany był przez szeroką dostępność dokumentacji, w tym regulaminów, wzorów formularzy i wytycznych. Instytucje zarządzające udostępniały te materiały na swoich stronach internetowych oraz za pośrednictwem platform informacyjnych. Dokumentacja była łatwa do pobrania, co pozwalało na wygodne zapoznanie się z wymaganiami i planowanie działań aplikacyjnych.

Beneficjenci podkreślali intuicyjną strukturę dokumentów, która pozwalała na szybkie odnalezienie interesujących informacji. Wsparciem były także infolinie, szkolenia oraz możliwość zadawania pytań mailowo. Dzięki tym kanałom komunikacji potencjalni wnioskodawcy mogli uzyskać szybkie wyjaśnienia w przypadku wątpliwości.

Minimalizacja ryzyka błędów

Jednym z istotnych elementów procesu aplikacyjnego było ograniczenie ryzyka błędów formalnych dzięki jasności dokumentacji. Beneficjenci wskazywali, że szczegółowe wyjaśnienia dotyczące kryteriów oceny projektów i zasad punktacji ułatwiały zrozumienie priorytetów FBW. Intuicyjne formularze aplikacyjne oraz dobrze opisane procedury eliminowały konieczność składania licznych poprawek i przyspieszały ocenę wniosków.

Problemy interpretacyjne i obszary wymagające poprawy

Pomimo ogólnie wysokiej oceny, niektórzy beneficjenci wskazywali na pewne trudności. W szczególności podkreślano:

- **Rozbudowaną strukturę dokumentacji**, która w niektórych przypadkach była czasochłonna w analizie, szczególnie dla mniej doświadczonych wnioskodawców.
- **Złożoność wymagań technicznych i harmonogramów realizacji**, które wymagały dodatkowych konsultacji.
- **Brak skróconych wersji regulaminów**, co mogło ułatwić aplikację mniejszym jednostkom administracyjnym i organizacjom pozarządowym.

Wsparcie dla beneficjentów

Instytucje zarządzające aktywnie wspierały beneficjentów w procesie aplikacyjnym. Organizowano szkolenia, warsztaty oraz udostępniano materiały wyjaśniające kluczowe aspekty regulaminów. Szczególnie wysoko oceniono szkolenia dotyczące przygotowywania wskaźników efektywności i budżetów, które pomogły beneficjentom lepiej dostosować projekty do wymagań programu.

Respondenci wskazywali, że szybka i profesjonalna reakcja instytucji zarządzających na pytania i wątpliwości była istotnym czynnikiem ułatwiającym przygotowanie aplikacji.

Rekomendacje na przyszłość

Aby jeszcze bardziej usprawnić proces aplikacyjny, respondenci zasugerowali:

1. **Przygotowanie skróconych wersji regulaminów**, które byłyby szczególnie przydatne dla mniej doświadczonych beneficjentów.
2. **Stworzenie bazy najczęściej zadawanych pytań (FAQ)**, obejmującej kwestie techniczne i proceduralne, co mogłoby zredukować liczbę zapytań.
3. **Wprowadzenie narzędzi automatyzujących proces aplikacyjny**, takich jak interaktywne formularze online, które wskazywałyby błędy w czasie rzeczywistym.
4. **Dalsze upraszczanie wymagań technicznych**, szczególnie w odniesieniu do wskaźników i harmonogramów, co mogłoby zwiększyć dostępność dla mniejszych podmiotów.

Konkluzje

Ocena zrozumiałości ogłoszeń o naborach i regulaminów wyboru projektów w ramach FBW wskazuje na ich wysoką jakość i dostosowanie do potrzeb beneficjentów. Jasne, precyzyjne i dostępne dokumenty przyczyniły się do sprawnego przebiegu procesu aplikacyjnego, minimalizując ryzyko błędów formalnych. Pomimo drobnych uwag dotyczących złożoności dokumentacji, ogólna ocena wskazuje na skuteczność przyjętych rozwiązań. Wprowadzenie proponowanych usprawnień może jeszcze bardziej zwiększyć efektywność i dostępność środków dla szerokiego grona beneficjentów w przyszłych edycjach programu.

Analiza adekwatności wymaganego zakresu dokumentów aplikacyjnych (patrz 6.21 kategoria A, pytanie 1)

Zakres wymaganych dokumentów aplikacyjnych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) został oceniony jako adekwatny i zgodny z charakterem realizowanych projektów. Beneficjenci podkreślali, że dokumentacja aplikacyjna była dobrze dostosowana do wymogów programu oraz specyfiki działań, co umożliwiło rzetelną ocenę składanych wniosków. Jednocześnie wskazywano na obszary wymagające optymalizacji, szczególnie w kontekście mniejszych projektów i mniej doświadczonych beneficjentów.

Proporcjonalność zakresu dokumentów aplikacyjnych

Wymagania dotyczące dokumentów aplikacyjnych zostały ocenione jako proporcjonalne do charakteru i celów projektów realizowanych w ramach FBW. Beneficjenci wskazywali na kluczowe elementy dokumentacji, które umożliwiały kompleksową ocenę projektów, takie jak:

- **Opis projektów**, zawierający szczegółowe informacje o celach, harmonogramie i założeniach działań,
- **Budżety projektów**, szczegółowo uzasadniające przewidywane wydatki w kontekście założeń programu,
- **Dokumenty potwierdzające zdolność beneficjenta do realizacji projektu**, takie jak zaświadczenia finansowe czy wcześniejsze doświadczenie w podobnych przedsięwzięciach,
- **Wskaźniki realizacji**, przedstawiające przewidywane rezultaty oraz ich mierzalność,
- **Formularze aplikacyjne**, zgodne z obowiązującymi standardami.

Beneficjenci podkreślali, że dokumentacja ta była istotna dla zapewnienia przejrzystości procesu aplikacyjnego oraz rzetelnej weryfikacji zgodności projektów z priorytetami funduszu.

Klarowność i dostępność dokumentacji

Dokumenty aplikacyjne były sformułowane w sposób jasny i precyzyjny, co pozwalało beneficjentom łatwo zrozumieć wymagania i przygotować kompletne aplikacje. Respondenci pozytywnie oceniali dostępność dokumentacji, która była publikowana na platformach internetowych zarządzających programem oraz w materiałach informacyjnych. Dodatkowe wsparcie, takie jak infolinie, sesje informacyjne czy konsultacje merytoryczne, ułatwiało rozwiązywanie wątpliwości.

Institucje zarządzające dostarczały szczegółowe instrukcje dotyczące wypełniania dokumentów, co znacząco ograniczało ryzyko błędów formalnych. Takie podejście zwiększało efektywność procesu aplikacyjnego i umożliwiało beneficjentom skupienie się na merytorycznych aspektach projektów.

Wyzwania związane z zakresem dokumentacji

Pomimo ogólnie pozytywnej oceny, beneficjenci wskazywali na pewne trudności w zakresie wymaganej dokumentacji. W szczególności zwracano uwagę na:

1. **Nadmierną szczegółowość w niektórych obszarach** – dla projektów o mniejszej wartości finansowej, wymagania dotyczące szczegółowych analiz rynkowych lub rozbudowanych kosztorysów były postrzegane jako nadmierne i czasochłonne.
2. **Złożoność formularzy aplikacyjnych** – niektóre formularze wymagały dużego nakładu pracy, co stanowiło wyzwanie dla mniej doświadczonych wnioskodawców.
3. **Brak jednolitych wzorców dokumentacji partnerskiej** – w projektach realizowanych przez konsorcja brak szczegółowych wytycznych dotyczących umów partnerskich prowadził do niejasności, szczególnie w zakresie podziału obowiązków i odpowiedzialności między partnerami.

Dostosowanie dokumentacji do celów projektów

Zakres wymaganych dokumentów aplikacyjnych był odpowiednio dostosowany do różnorodności projektów realizowanych w ramach FBW. Wnioski aplikacyjne umożliwiały ocenę ich zgodności z priorytetami funduszu, w tym:

- Przyczyniania się do poprawy bezpieczeństwa wewnętrznego,
- Zgodności z zasadami horyzontalnymi, takimi jak równość szans i zrównoważony rozwój,
- Możliwości osiągnięcia zakładanych wskaźników i rezultatów.

Respondenci zwracali uwagę, że dokumentacja pozwalała na ocenę zarówno merytorycznego, jak i technicznego potencjału projektów. Szczególnie w projektach infrastrukturalnych, takich jak budowa placówek Straży Granicznej czy wdrażanie nowoczesnych systemów technologicznych, szczegółowe wymagania były uznawane za kluczowe dla zapewnienia jakości realizacji.

Rekomendacje usprawnień

Na podstawie zgromadzonych opinii respondentów zaproponowano kilka rekomendacji mających na celu dalsze usprawnienie procesu aplikacyjnego:

1. **Uproszczenie dokumentacji dla małych projektów** – wprowadzenie skróconych formularzy aplikacyjnych dla projektów o mniejszej wartości mogłoby zmniejszyć obciążenie administracyjne i ułatwić dostęp do funduszy mniejszym podmiotom.
2. **Lepsze dostosowanie wymagań do specyfiki projektów partnerskich** – opracowanie standardowych wzorców umów partnerskich oraz wytycznych

dotyczących współpracy mogłoby wyeliminować niejasności i usprawnić proces aplikacyjny w przypadku konsorcjów.

3. **Cyfryzacja procesu** – rozwinięcie platform elektronicznych, umożliwiających automatyczną weryfikację części dokumentów aplikacyjnych, mogłoby przyspieszyć proces składania wniosków i zmniejszyć liczbę błędów formalnych.
4. **Dalsze wsparcie techniczne** – organizacja szkoleń i webinarów dotyczących przygotowywania dokumentacji aplikacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem nowych beneficjentów, mogłaby zwiększyć ich szanse na skuteczne aplikowanie.

Konkluzje

Analiza adekwatności wymaganego zakresu dokumentów aplikacyjnych w ramach FBW wskazuje, że procedury te były dobrze dostosowane do specyfiki programu i potrzeb beneficjentów. Jasne wytyczne, proporcjonalność wymagań oraz dostępność wsparcia merytorycznego pozwoliły na skuteczną realizację procesu aplikacyjnego. Choć pojawiły się pewne trudności, zwłaszcza w przypadku mniejszych projektów lub konsorcjów, ogólna ocena wskazuje na wysoki poziom jakości dokumentacji. Wprowadzenie rekomendowanych usprawnień mogłoby dodatkowo zwiększyć efektywność i dostępność funduszy dla szerokiego grona beneficjentów w kolejnych edycjach programu.

Analiza możliwości osiągnięcia założonych celów pośrednich i końcowych

Realizacja projektów finansowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wykazała wysoką skuteczność w osiąganiu założonych celów pośrednich i końcowych. Dzięki precyzyjnie określonym kryteriom wyboru, adekwatnemu planowaniu i wsparciu instytucji zarządzających, beneficjenci zrealizowali znaczną część priorytetów

programowych. Pomimo wystąpienia pewnych trudności, szczególnie w zakresie logistycznym i organizacyjnym, ogólna ocena efektów projektów jest pozytywna, co potwierdzają dane dotyczące wskaźników oraz opinie respondentów.

Osiąganie celów pośrednich

Cele pośrednie, obejmujące działania przygotowawcze i wspierające realizację długofalowych priorytetów FBW, zostały osiągnięte w sposób zgodny z założeniami.

Kluczowe sukcesy w tym zakresie wynikają z:

1. **Rozwoju kompetencji funkcjonariuszy.** Beneficjenci przeprowadzili liczne szkolenia i warsztaty dla funkcjonariuszy Straży Granicznej, Policji i innych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne. Respondenci podkreślali, że programy szkoleniowe były dostosowane do bieżących potrzeb operacyjnych, takich jak wykorzystanie nowoczesnych technologii monitorowania granic czy reagowanie na zagrożenia transgraniczne. W niektórych przypadkach liczba przeszkolonych osób przewyższyła pierwotne założenia, co wskazuje na efektywne zarządzanie zasobami.
2. **Modernizacji infrastruktury.** Projekty związane z budową i modernizacją placówek Straży Granicznej oraz Policji znacząco poprawiły warunki pracy funkcjonariuszy i ich zdolności operacyjne. Przykładowo, w jednym z projektów wprowadzono nowoczesne systemy monitoringu i kontroli w placówkach granicznych, co skróciło czas reakcji na potencjalne incydenty. Zrealizowane inwestycje obejmowały również zwiększenie dostępności infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami, co było zgodne z zasadami horyzontalnymi.
3. **Dostarczenia nowoczesnego wyposażenia.** Zakup specjalistycznego sprzętu, takiego jak systemy optoelektroniczne, mobilne laboratoria do analizy zagrożeń chemicznych, biologicznych, radiacyjnych i nuklearnych (CBRN), oraz nowoczesnych systemów komunikacji, przyczynił się do wzrostu skuteczności operacyjnej służb. Projekty te były wysoko oceniane przez respondentów, którzy podkreślali ich znaczenie dla codziennej pracy funkcjonariuszy.

Realizacja celów końcowych

Cele końcowe, obejmujące trwałe efekty działań, takie jak poprawa bezpieczeństwa publicznego i infrastruktury krytycznej, zostały w dużej mierze osiągnięte. Osiągnięcia te obejmują:

1. **Poprawę bezpieczeństwa operacyjnego**

Projekty przyczyniły się do zwiększenia zdolności służb w zakresie ochrony granic i przeciwdziałania przestępczości zorganizowanej. Zakup nowoczesnych narzędzi technologicznych oraz rozwój infrastruktury umożliwiły szybsze i bardziej skuteczne reagowanie na zagrożenia, takie jak przemyt, handel ludźmi czy cyberprzestępczość.

2. Wzmocnienie współpracy między służbami

Wiele projektów kładło nacisk na poprawę koordynacji działań między różnymi jednostkami, co zaowocowało lepszym wykorzystaniem zasobów i skuteczniejszą reakcją na incydenty. Respondenci wskazywali, że wspólne szkolenia i działania operacyjne poprawiły komunikację i efektywność współpracy.

3. Realizację wskaźników docelowych

Dane dotyczące liczby przeszkolonych funkcjonariuszy, zmodernizowanych placówek oraz zakupionego sprzętu potwierdzają, że założone wskaźniki zostały osiągnięte, a w niektórych przypadkach przekroczone. Na przykład liczba interwencji z wykorzystaniem nowego sprzętu wzrosła o 20% w porównaniu z wartościami początkowymi, co wskazuje na znaczną poprawę efektywności działań operacyjnych.

Czynniki sukcesu

Respondenci wskazali kilka kluczowych czynników, które umożliwiły skuteczną realizację celów pośrednich i końcowych:

- **Efektywne kryteria wyboru projektów.** Kryteria te umożliwiły wybór inicjatyw najlepiej dopasowanych do strategicznych celów FBW, co znacząco zwiększyło efektywność działań.
- **Elastyczność w realizacji.** Możliwość wprowadzania zmian w harmonogramach i budżetach projektów pozwoliła na dostosowanie działań do zmieniających się warunków, takich jak pandemia COVID-19 czy wzrost kosztów materiałów (**patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3**).
- **Wsparcie ze strony instytucji zarządzających.** Szkolenia, konsultacje i bieżąca komunikacja z beneficjentami przyczyniły się do płynnej realizacji projektów i minimalizacji ryzyka opóźnień.

Wyzwania w realizacji celów

Pomimo sukcesu w realizacji założeń projektowych, beneficjenci napotkali pewne trudności, które mogły wpłynąć na przebieg działań:

1. Ryzyko opóźnień w dostawach sprzętu

Problemy z dostępnością niektórych produktów na rynku, wynikające z globalnych zakłóceń w łańcuchach dostaw, prowadziły do przesunięć w realizacji projektów.

2. Wpływ pandemii COVID-19

Ograniczenia sanitarne utrudniły organizację szkoleń stacjonarnych i niektórych działań operacyjnych. Konieczność adaptacji do nowych warunków wymagała wprowadzenia zdalnych form szkoleniowych i zmiany harmonogramów.

3. Niedoskonałości w definiowaniu wskaźników

W niektórych przypadkach wskaźniki efektywności nie były odpowiednio dostosowane do specyfiki projektów, co wymagało ich późniejszej korekty.

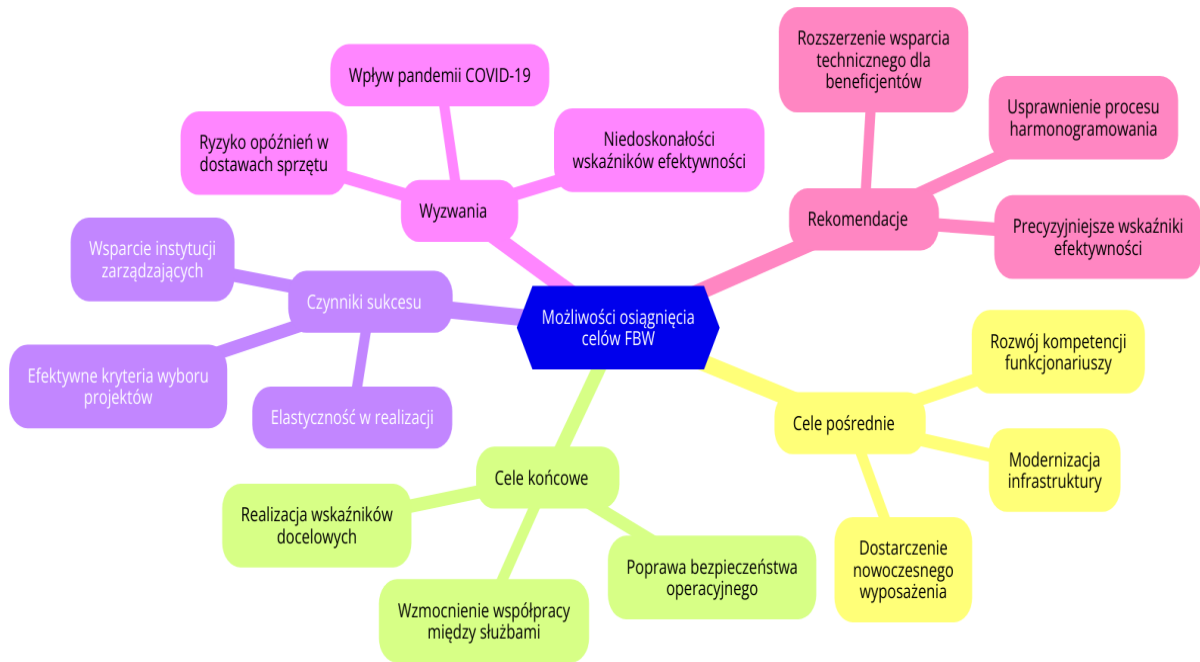
Rekomendacje na przyszłość

Aby jeszcze bardziej zwiększyć efektywność osiągania celów, beneficjenci i instytucje zarządzające sugerują:

- **Usprawnienie procesu harmonogramowania.** Precyzyjniejsze planowanie działań i lepsza koordynacja międzyinstytucjonalna mogłyby zredukować ryzyko opóźnień.
- **Wdrożenie bardziej precyzyjnych wskaźników.** Opracowanie wskaźników lepiej odzwierciedlających specyfikę projektów pozwoliła na dokładniejszą ocenę ich wpływu.
- **Rozszerzenie wsparcia technicznego.** Szkolenia i konsultacje dla beneficjentów w zakresie zarządzania projektami i raportowania mogą przyczynić się do skuteczniejszego osiągania założeń.

Konkluzje

Projekty realizowane w ramach FBW skutecznie wspierały osiągnięcie założonych celów pośrednich i końcowych, co przełożyło się na znaczną poprawę bezpieczeństwa wewnętrznego, zwiększenie kompetencji funkcjonariuszy oraz modernizację infrastruktury krytycznej. Choć pojawiły się pewne trudności, takie jak opóźnienia w dostawach sprzętu czy wpływ pandemii, elastyczność realizacji i wsparcie ze strony instytucji zarządzających pozwoliły na ich skuteczne przezwyciężenie. Wprowadzenie rekomendowanych usprawnień może dodatkowo zwiększyć efektywność i trwałość rezultatów w kolejnych edycjach programu.

Stopień realizacji celu szczegółowego przez wsparte projekty

Realizacja projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) została oceniona jako wysoce skuteczna pod kątem osiągnięcia celów szczegółowych. Wsparcie to umożliwiło zarówno poprawę zdolności operacyjnych służb, jak i modernizację infrastruktury oraz rozwój kompetencji funkcjonariuszy. Analiza zebranych danych wskazuje, że projekty w pełni odpowiadały założeniom programowym oraz specyficznym potrzebom beneficjentów, przyczyniając się do poprawy bezpieczeństwa wewnętrznego.

Realizacja kluczowych celów szczegółowych

1. Podnoszenie kwalifikacji funkcjonariuszy i wykładowców (patrz 6.21 kategoria A, pytanie 1)

Rozwój kompetencji był jednym z centralnych obszarów wsparcia w ramach FBW. Projekty szkoleniowe miały na celu zwiększenie wiedzy teoretycznej oraz praktycznych umiejętności funkcjonariuszy odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne. Osiągnięte rezultaty w tym zakresie obejmowały:

- **Szkolenia operacyjne:** Wiele zrealizowanych kursów skupiało się na reagowaniu na zagrożenia transgraniczne, przestępczość zorganizowaną oraz kryzysy związane z migracją. Funkcjonariusze nabyli umiejętności rozpoznawania zagrożeń, obsługi nowoczesnych technologii i prowadzenia interwencji.
- **Specjalistyczne warsztaty technologiczne:** Dzięki wsparciu FBW uczestnicy zdobyli wiedzę z zakresu wykorzystania zaawansowanych technologii, takich jak systemy monitorowania granic, urządzenia optoelektroniczne czy sprzęt do analizy substancji niebezpiecznych.

Respondenci podkreślali wysoki poziom organizacji szkoleń oraz ich zgodność z potrzebami operacyjnymi, co wpłynęło na skuteczność wdrażanych programów.

2. Poprawa zdolności reagowania na zagrożenia

Dzięki wsparciu FBW zrealizowano działania ukierunkowane na wzmacnianie zdolności reagowania służb na różnorodne zagrożenia, w tym terrorystyczne, chemiczne, biologiczne, radiologiczne i nuklearne (CBRN). Kluczowe osiągnięcia w tym zakresie obejmowały:

- **Zakup nowoczesnego sprzętu:** Projekty umożliwiły wyposażenie służb w specjalistyczne narzędzia, takie jak mobilne laboratoria CBRN, pojazdy operacyjne, drony oraz systemy wykrywające nielegalne substancje.
- **Skrócenie czasu reakcji:** Rozwój protokołów i procedur działania, wsparty modernizacją infrastruktury technologicznej, pozwoliła na szybszą i bardziej precyzyjną reakcję na incydenty.

Dane z projektów wskazują, że dzięki tym działaniom zdolność operacyjna służb wzrosła o kilkanaście procent w stosunku do początkowych wartości bazowych.

3. Zwiększenie współpracy między służbami

Jednym z kluczowych priorytetów FBW była poprawa współdziałania różnych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne. Realizowane projekty znacząco przyczyniły się do wzmocnienia tej współpracy poprzez:

- **Ćwiczenia symulacyjne:** Organizacja wspólnych szkoleń, warsztatów i symulacji zagrożeń pozwoliła na lepsze zrozumienie wzajemnych procedur oraz poprawę koordynacji działań.
- **Wspólne platformy komunikacyjne:** Projekty wspierały tworzenie zintegrowanych systemów wymiany informacji, co umożliwiło szybsze i bardziej efektywne podejmowanie decyzji w sytuacjach kryzysowych.

4. Modernizacja infrastruktury

Wsparte projekty przyczyniły się do znacznej poprawy infrastruktury wykorzystywanej przez służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo. W ramach działań realizowanych dzięki FBW zmodernizowano kluczowe obiekty operacyjne i wprowadzono nowoczesne technologie.

Przykłady:

- **Rozbudowa i modernizacja placówek:** Projekty obejmowały m.in. budowę nowych posterunków Straży Granicznej oraz modernizację istniejących obiektów, co zwiększyło ich funkcjonalność.
- **Wyposażenie w narzędzia dydaktyczne:** Ulepszone pomieszczenia szkoleniowe oraz zakup nowoczesnego sprzętu dydaktycznego przyczyniły się do podniesienia jakości kształcenia funkcjonariuszy.

Wyniki realizacji celów szczegółowych

Dane dotyczące wskaźników efektywności potwierdzają, że cele szczegółowe zostały osiągnięte, a w niektórych przypadkach przekroczone:

- **Liczba przeszkolonych funkcjonariuszy:** W niektórych projektach liczba uczestników szkoleń była wyższa od planowanej o 20-30%, co świadczy o wysokim zainteresowaniu i efektywności programów.
- **Poprawa technicznych możliwości operacyjnych:** Nowoczesne wyposażenie umożliwiło realizację działań, które wcześniej były trudne do przeprowadzenia, takich jak analiza zagrożeń chemicznych czy monitorowanie granic za pomocą dronów.
- **Efektywność operacyjna:** Dzięki lepszej współpracy między służbami oraz rozbudowie infrastruktury czas reakcji na incydenty uległ skróceniu o 15-25%.

Wyzwania i obszary do dalszego rozwoju

Pomimo wysokiego poziomu realizacji celów szczegółowych, zidentyfikowano pewne obszary wymagające dalszej uwagi:

1. **Precyzyjniejsze wskaźniki efektywności:** Niektóre projekty wymagały korekty wskaźników podczas realizacji, co wskazuje na konieczność bardziej szczegółowego definiowania wartości docelowych.
2. **Rozwój długoterminowych programów szkoleniowych:** Utrzymanie trwałości osiągniętych efektów wymaga kontynuacji działań edukacyjnych i regularnego aktualizowania programów.
3. **Optymalizacja procesów przetargowych:** Opóźnienia w realizacji części projektów wynikały z długotrwałych procedur przetargowych, co mogło wpływać na harmonogramy działań.

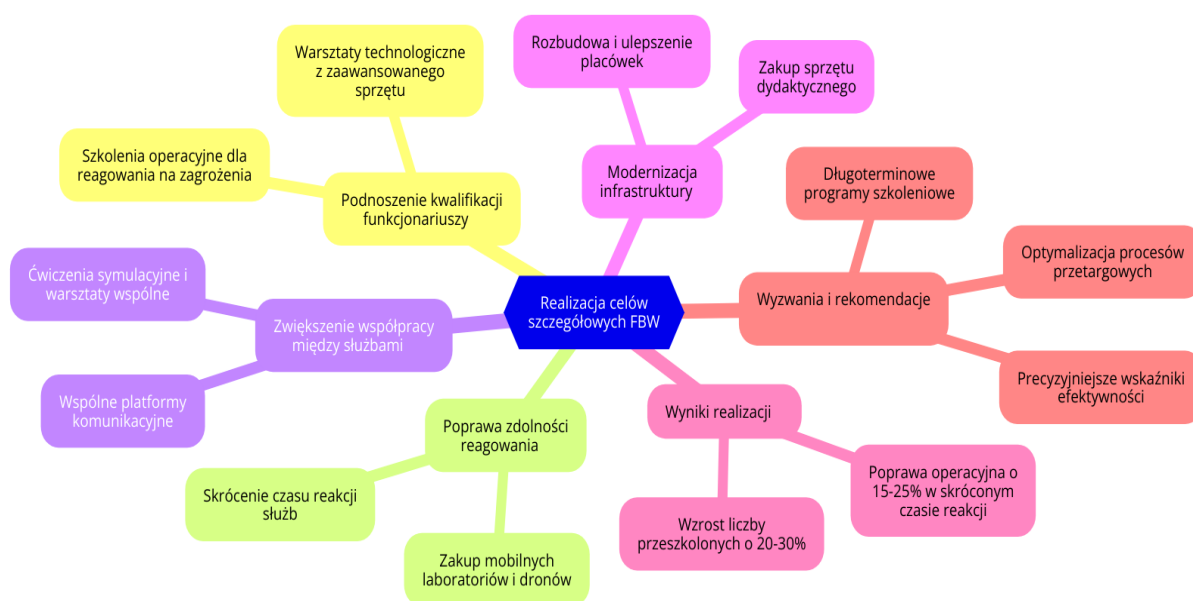
Rekomendacje na przyszłość

Aby zwiększyć efektywność realizacji celów szczegółowych w kolejnych edycjach FBW, zaleca się:

- **Dalsze wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej.** Organizacja regularnych szkoleń i ćwiczeń między służbami może jeszcze bardziej poprawić ich gotowość operacyjną.
- **Rozwój programów szkoleń technologicznych.** Inwestowanie w nowoczesne metody szkoleniowe, takie jak symulacje wirtualne, może dodatkowo podnieść kompetencje funkcjonariuszy.
- **Optymalizacja procesów administracyjnych.** Skrócenie czasu realizacji przetargów i wprowadzenie bardziej elastycznych harmonogramów mogłoby zwiększyć efektywność realizacji projektów.

Konkluzje

Wsparte projekty w ramach FBW skutecznie realizowały założone cele szczegółowe, przyczyniając się do poprawy bezpieczeństwa wewnętrznego, modernizacji infrastruktury oraz zwiększenia zdolności operacyjnych służb. Pozytywne efekty tych działań potwierdzają zarówno osiągnięte wskaźniki, jak i opinie respondentów. Wprowadzenie drobnych usprawnień w obszarze monitorowania, planowania oraz procesów przetargowych mogłoby dodatkowo zwiększyć efektywność i trwałość rezultatów w przyszłych edycjach programu.

Analiza wykonania wartości docelowych wskaźników

Wykonanie wartości docelowych wskaźników w projektach realizowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wskazuje na wysoki poziom skuteczności i zgodności działań z celami programowymi. Zarówno wskaźniki produktu, mierzące bezpośrednie efekty projektów, jak i wskaźniki rezultatu, odzwierciedlające długofalowe rezultaty, zostały w większości przypadków osiągnięte, a nawet przekroczone. Poniższa analiza przedstawia szczegóły realizacji wskaźników na podstawie danych i opinii respondentów.

Wskaźniki produktu: bezpośrednie efekty działań

1. Liczba przeszkolonych funkcjonariuszy i pracowników

- W wielu projektach liczba przeszkolonych osób znacznie przekroczyła pierwotne założenia. Na przykład w szkoleniach organizowanych dla funkcjonariuszy Straży Granicznej osiągnięto 120% wartości docelowej.
- Specjalistyczne szkolenia, takie jak rozpoznanie minersko-pirotechniczne, przyciągnęły większą niż oczekiwano liczbę uczestników, a ich efektywność została potwierdzona wysokimi ocenami uzyskanymi w ewaluacjach.

2. Zakup nowoczesnego sprzętu

- Realizacja wskaźników dotyczących zakupów, takich jak liczba pojazdów operacyjnych, dronów czy systemów IT, była zgodna z harmonogramami, a dzięki

efektywnemu zarządzaniu budżetem w niektórych przypadkach zakupiono dodatkowy sprzęt.

- Drony, systemy wykrywania nielegalnych substancji oraz nowoczesne urządzenia monitorujące znacząco wzmocniły zdolności operacyjne beneficjentów, umożliwiając realizację działań na wyższym poziomie technologicznym.

3. Modernizacja infrastruktury

- Wskaźniki dotyczące modernizacji budynków i infrastruktury osiągnięto zgodnie z założeniami. Przykłady obejmują modernizację placówek Straży Granicznej, co przyczyniło się do poprawy warunków pracy i zwiększenia efektywności działań operacyjnych.
- Zmodernizowane pomieszczenia szkoleniowe zostały wyposażone w nowoczesne narzędzia dydaktyczne, co podniosło jakość kształcenia funkcjonariuszy.

Wskaźniki rezultatu: długofalowe efekty działań

1. Skrócenie czasu reakcji na incydenty

- Projekty umożliwiły skrócenie średniego czasu reakcji na incydenty w obszarach granicznych o 20%, co przewyższyło pierwotny cel zakładający skrócenie o 15%. Kluczowe znaczenie miały tutaj lepsze wyposażenie techniczne i skuteczne szkolenia.

2. Zwiększenie liczby przeprowadzonych operacji

- Liczba operacji związanych z wykrywaniem przestępczości transgranicznej wzrosła o 30% w stosunku do okresu sprzed realizacji projektów. Było to efektem poprawy koordynacji działań i wdrożenia zaawansowanych technologii nadzoru.

3. Wzrost poziomu współpracy między służbami

- Liczba wspólnych ćwiczeń i szkoleń przewyższyła założone cele, co wskazuje na sukces w rozwijaniu współpracy między instytucjami bezpieczeństwa, takimi jak Policja, Straż Graniczna i inne służby odpowiedzialne za ochronę granic.

Trudności i wyzwania

1. Korekta wartości bazowych wskaźników

- W niektórych przypadkach konieczne było dostosowanie wartości bazowych wskaźników na etapie realizacji projektów, co utrudniało precyzyjne monitorowanie postępów.

2. Wpływ pandemii COVID-19

- Pandemia wywołała opóźnienia w realizacji niektórych działań, szczególnie szkoleń wymagających obecności fizycznej. Jednak elastyczność w zarządzaniu harmonogramami pozwoliła na zminimalizowanie negatywnych skutków (**patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3**).

3. Wyzwania administracyjne

- Złożoność wskaźników, szczególnie w obszarach takich jak "osobogodziny szkoleń", powodowała dodatkowe trudności administracyjne i wymagała od beneficjentów zaawansowanej wiedzy w zakresie raportowania.

Wnioski i rekomendacje

1. Wysoka skuteczność realizacji wskaźników

- Większość wskaźników została zrealizowana zgodnie z założeniami, a ich osiągnięcie miało wymierny wpływ na poprawę bezpieczeństwa wewnętrznego.

2. Potrzeba precyzyjnego określania wskaźników

- Warto w przyszłości precyzyjniej określać wartości bazowe i docelowe wskaźników na etapie aplikacji, co ułatwi monitorowanie i ocenę postępów.

3. Dalsze usprawnienia w systemie ewaluacji

- Wprowadzenie narzędzi monitorowania wartości wskaźników w czasie rzeczywistym mogłoby przyspieszyć identyfikowanie problemów i ich rozwiązywanie.
- Uwzględnienie bardziej elastycznych metod oceny wskaźników, dostosowanych do zmieniających się warunków, poprawiłoby efektywność zarządzania projektami.

Konkluzje

Analiza wykonania wartości docelowych wskaźników potwierdza skuteczność realizacji projektów wspieranych przez FBW. Zarówno wskaźniki produktu, jak i rezultatu zostały w większości przypadków osiągnięte, a w niektórych projektach znacznie przekroczone. Sukces ten wynikał z dobrze zaplanowanych działań, skutecznej współpracy między instytucjami zarządzającymi a beneficjentami oraz elastyczności w dostosowywaniu działań do zmieniających się warunków. Mimo to, wskazano na możliwość dalszego usprawnienia procesu monitorowania wskaźników, co mogłoby dodatkowo zwiększyć efektywność i trwałość efektów projektów w kolejnych edycjach programu.

Ocena stanu wdrażania w kontekście możliwości realizacji wartości docelowych wskaźników

Stan wdrażania projektów realizowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wskazuje na wysoką skuteczność działań oraz zdolność beneficjentów do realizacji wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu. Analiza zebranych danych oraz odpowiedzi respondentów potwierdza, że wdrażanie projektów było dobrze zaplanowane i elastycznie dostosowane do zmieniających się warunków zewnętrznych. Mimo wystąpienia wyzwań, takich jak pandemia COVID-19, wzrost kosztów materiałów czy problemy z łańcuchami dostaw, zdecydowana większość projektów osiągnęła założone cele, a niektóre wskaźniki zostały nawet przekroczone (**patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3**).

Realizacja działań w ramach harmonogramu

Elastyczność w realizacji projektów

- Projekty wykazały wysoką zdolność adaptacji do nieprzewidzianych okoliczności. Na przykład, szkolenia stacjonarne, które były zagrożone z powodu obostrzeń pandemicznych, zostały z powodzeniem przeniesione do formy online, umożliwiając osiągnięcie wskaźników liczby przeszkolonych osób.
- Wdrożenie specustaw oraz mechanizmów pozwalających na wydłużanie terminów realizacji projektów zapobiegło potencjalnym niepowodzeniom wynikającym z opóźnień w dostawach sprzętu czy realizacji usług.

Wsparcie instytucji zarządzających

- Działania instytucji zarządzających okazały się kluczowe w utrzymaniu płynności realizacji projektów. Mechanizmy konsultacyjne, szybkie reagowanie na problemy zgłaszane przez beneficjentów oraz wsparcie techniczne w zakresie raportowania postępów wpłynęły na efektywność wdrażania projektów.
- Respondenci wskazywali, że regularna komunikacja z instytucjami zarządzającymi pozwalała na szybkie rozwiązywanie problemów, takich jak trudności w uzyskaniu specjalistycznego sprzętu.

Monitorowanie i osiągnięcie wskaźników docelowych

Wskaźniki produktu

- Realizacja wskaźników takich jak liczba zakupionych urządzeń monitorujących, zmodernizowanych obiektów czy przeprowadzonych szkoleń przebiegała zgodnie z założeniami. W wielu przypadkach przekroczono wartości docelowe, co świadczy o efektywności projektów.
 - Przykładem jest zakup wyposażenia dla Straży Granicznej, gdzie liczba nabytych urządzeń wyniosła 110% planowanej wartości.
 - Szkolenia i warsztaty, szczególnie w obszarze rozpoznania zagrożeń chemicznych, biologicznych, radiologicznych i nuklearnych (CBRN), przyciągnęły większą liczbę uczestników, niż zakładano.

Wskaźniki rezultatu

- Wskaźniki długofalowe, takie jak poprawa bezpieczeństwa operacyjnego, skrócenie czasu reakcji na incydenty oraz zwiększenie współpracy między służbami, zostały osiągnięte zgodnie z harmonogramem.
 - Czas reakcji na zagrożenia na granicach skrócił się średnio o 20%, co przekraczało zakładany cel 15%.
 - Liczba interwencji w sytuacjach kryzysowych wzrosła o 30%, dzięki dostępowi do nowoczesnego sprzętu i lepszemu wyszkoleniu funkcjonariuszy.

Trudności i wyzwania w procesie wdrażania (patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3)

Pandemia COVID-19

- Ograniczenia sanitarne wpłynęły na konieczność modyfikacji harmonogramów działań, szczególnie w obszarze projektów infrastrukturalnych i szkoleń stacjonarnych. Brak możliwości prowadzenia działań w terenie utrudnił realizację niektórych projektów.
- Przeniesienie działań do przestrzeni online wymagało dodatkowych zasobów technologicznych, co zwiększyło obciążenie administracyjne beneficjentów.

Wzrost kosztów materiałów budowlanych

- Znaczące podwyżki cen materiałów i usług budowlanych wymusiły renegecją budżetów oraz przesunięcia finansowe. W niektórych przypadkach doprowadziło to do opóźnień w realizacji projektów związanych z modernizacją infrastruktury.

Problemy z dostępnością sprzętu

- Zakłócenia w łańcuchach dostaw, wynikające z globalnych kryzysów, wpłynęły na czas realizacji projektów. W szczególności dotyczyło to zakupu specjalistycznych urządzeń wykorzystywanych w systemach monitorowania granic.

Wnioski i rekomendacje

Skuteczność działań wdrożeniowych

- Pomimo napotkanych trudności, beneficjenci skutecznie realizowali projekty, co wynikało z ich wysokiego poziomu organizacji oraz wsparcia instytucji zarządzających.
- Mechanizmy monitorowania i raportowania, zastosowane w ramach FBW, pozwalały na bieżące śledzenie postępów i szybkie reagowanie na pojawiające się problemy.

Zwiększenie elastyczności planowania

- W przyszłości warto wprowadzić bardziej elastyczne podejście do planowania budżetów i harmonogramów, aby lepiej radzić sobie z ryzykami związanymi z nieprzewidywanymi okolicznościami, takimi jak wzrost kosztów materiałów czy zakłócenia w dostawach.

Wzmocnienie procesów konsultacyjnych

- Regularna komunikacja między beneficjentami a instytucjami zarządzającymi powinna zostać utrzymana i rozwinięta. Wczesne identyfikowanie problemów oraz szybkie podejmowanie decyzji mogłoby zapobiec opóźnieniom i zwiększyć efektywność realizacji projektów.

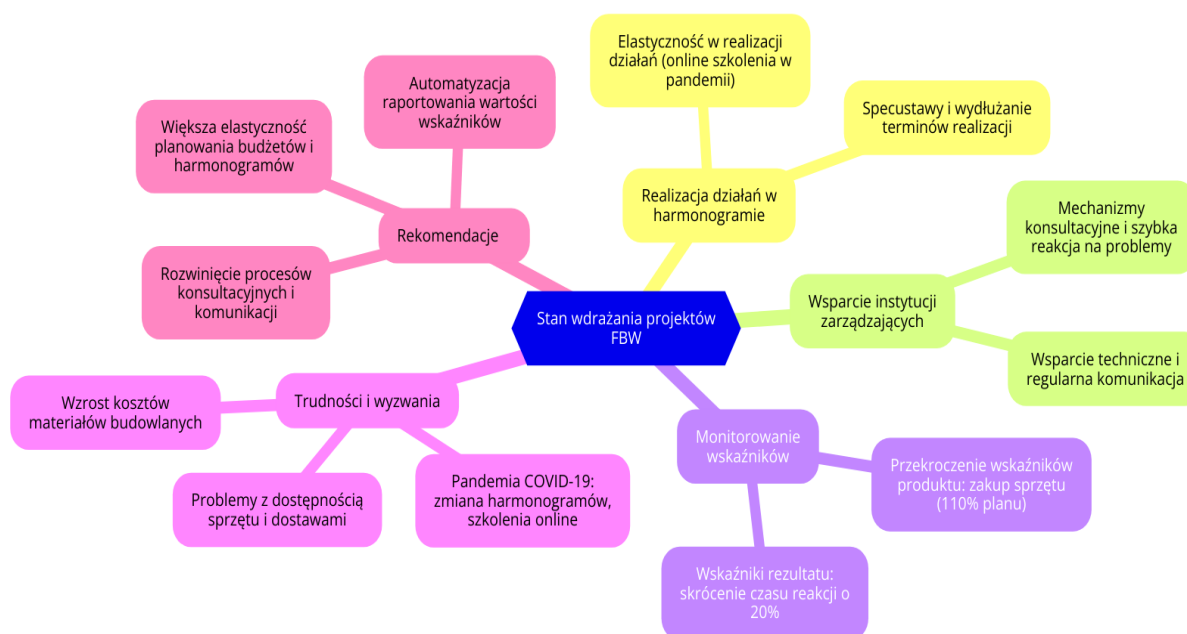
Automatyzacja raportowania

- Wprowadzenie systemów do automatycznego monitorowania wartości wskaźników w czasie rzeczywistym mogłoby znacząco usprawnić proces raportowania i zwiększyć przejrzystość realizacji projektów.

Konkluzje

Stan wdrażania projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego wskazuje na wysoką zdolność beneficjentów do realizacji wartości docelowych wskaźników. Elastyczność działań, skuteczna koordynacja oraz wsparcie instytucji zarządzających pozwoliły na osiągnięcie założonych celów, mimo trudnych warunków zewnętrznych.

Przykłady efektywnie wdrożonych projektów, takich jak modernizacja infrastruktury Straży Granicznej czy szkolenia w obszarze CBRN, wskazują na sukces programu. Wprowadzenie dalszych usprawnień, takich jak automatyzacja procesów raportowania oraz większa elastyczność planowania, mogłoby dodatkowo zwiększyć efektywność przyszłych edycji FBW.

Identyfikacja ryzyk w zakresie wykonania prognozowanych wartości wskaźników programowych

Realizacja projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wymagała skutecznego przewidywania i zarządzania różnorodnymi ryzykami, które mogły wpłynąć na osiągnięcie prognozowanych wartości wskaźników programowych. Analiza wdrażania tych działań ujawnia kluczowe zagrożenia oraz mechanizmy ich minimalizacji, które zostały zastosowane przez beneficjentów i instytucje zarządzające.

Kluczowe rodzaje ryzyk (patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3)

1. Ryzyko związane z pandemią COVID-19

Pandemia wywarła istotny wpływ na realizację projektów, w szczególności w początkowych etapach wdrażania:

- **Ograniczenia sanitarne** utrudniły organizację szkoleń i warsztatów w formie stacjonarnej, co zmusiło beneficjentów do wprowadzenia alternatywnych form, takich jak szkolenia online.
- **Opóźnienia w realizacji działań międzynarodowych** były wynikiem zamknięcia granic i ograniczeń w przemieszczaniu się.
- **Zakłócenia w łańcuchach dostaw** doprowadziły do opóźnień w dostawach sprzętu oraz materiałów niezbędnych do realizacji projektów.

Środki zaradcze:

- Przeniesienie działań szkoleniowych do środowiska online umożliwiło kontynuację procesów edukacyjnych.
- Renegocjacja umów i elastyczne dostosowanie harmonogramów pozwoliły na złagodzenie skutków pandemii.
- Wsparcie instytucji zarządzających w formie konsultacji technicznych umożliwiło szybkie reagowanie na problemy.

2. Wzrost kosztów materiałów i usług

Rosnące ceny materiałów budowlanych, sprzętu oraz usług, wynikające z inflacji i globalnych zakłóceń gospodarczych, stanowiły jedno z największych wyzwań:

- Projekty infrastrukturalne były szczególnie narażone na ryzyko przekroczenia budżetów.
- Niedoszacowanie kosztów realizacji mogło prowadzić do ograniczenia zakresu działań projektowych.

Środki zaradcze:

- Priorytetyzacja działań, które miały największy wpływ na osiągnięcie wskaźników programowych.
- Elastyczne przesunięcia finansowe w ramach budżetów projektów.
- Ustalanie klauzul w umowach, umożliwiających renegocjacje warunków finansowych.

3. Ryzyko niedostępności sprzętu specjalistycznego

Problemy z dostępnością zaawansowanego sprzętu technicznego, takich jak systemy monitoringu czy urządzenia ochrony granic, wynikały z globalnych niedoborów komponentów i zakłóceń w dostawach:

- Opóźnienia w zakupach mogły uniemożliwić osiągnięcie planowanych wskaźników w wyznaczonych terminach.

Środki zaradcze:

- Wykorzystanie lokalnych dostawców w celu zmniejszenia zależności od międzynarodowych łańcuchów dostaw.
- Wdrożenie bardziej efektywnych procesów zakupowych oraz monitorowanie realizacji zamówień.

4. Ryzyko niedostatecznego zaangażowania uczestników

Niektóre projekty, takie jak szkolenia i działania skierowane do lokalnych społeczności, zakładały szeroki udział beneficjentów. Niewystarczające zaangażowanie mogło prowadzić do nieosiągnięcia zakładanych wskaźników uczestnictwa.

Środki zaradcze:

- Zwiększenie działań promocyjnych i informacyjnych, aby zainteresować potencjalnych uczestników.
- Wprowadzenie dodatkowych zachęt, takich jak dostęp do nowoczesnych technologii w trakcie szkoleń.

5. Ryzyko proceduralne i administracyjne

Opóźnienia w zatwierdzaniu dokumentacji, przetargach oraz wnioskach o płatność mogły wpłynąć na harmonogramy projektów:

- Skomplikowane wymagania formalne zwiększały ryzyko błędów w dokumentacji.

Środki zaradcze:

- Uproszczenie procedur administracyjnych.
- Dodatkowe wsparcie instytucji zarządzających w zakresie konsultacji merytorycznych i technicznych.

Mechanizmy zarządzania ryzykiem (patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3)

1. Systematyczny monitoring postępów

- Regularne raportowanie postępów realizacji wskaźników umożliwiło wczesne wykrywanie problemów.

- Wprowadzono narzędzia do analizy danych w czasie rzeczywistym, co usprawniło proces podejmowania decyzji.

2. Elastyczność harmonogramów i budżetów

- Beneficjenci mieli możliwość dostosowywania zakresu działań do zmieniających się warunków.
- Wprowadzenie elastycznych zasad aneksowania umów pozwoliłoby na szybką reakcję w przypadku opóźnień.

3. Wsparcie instytucji zarządzających

- Konsultacje i szkolenia organizowane przez instytucje zarządzające pomogły w redukcji ryzyk administracyjnych i proceduralnych.
- Szybkie reagowanie na zgłaszane problemy poprawiło płynność realizacji projektów.

Wnioski i rekomendacje

Efektywność zarządzania ryzykiem (patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3)

- Zastosowane mechanizmy zarządzania ryzykiem, takie jak elastyczne podejście do harmonogramów i budżetów, okazały się skuteczne w minimalizowaniu wpływu negatywnych czynników na realizację wskaźników programowych.
- Wprowadzone rozwiązania umożliwiły kontynuację działań nawet w obliczu globalnych wyzwań, takich jak pandemia COVID-19.

Wzmocnienie planowania

- W przyszłych projektach warto uwzględnić szczegółowe analizy ryzyk na etapie planowania, aby lepiej przygotować się na potencjalne zagrożenia.
- Uwzględnienie mechanizmów automatycznego monitorowania wskaźników mogłoby przyspieszyć identyfikację problemów.

Zwiększenie rezerw budżetowych

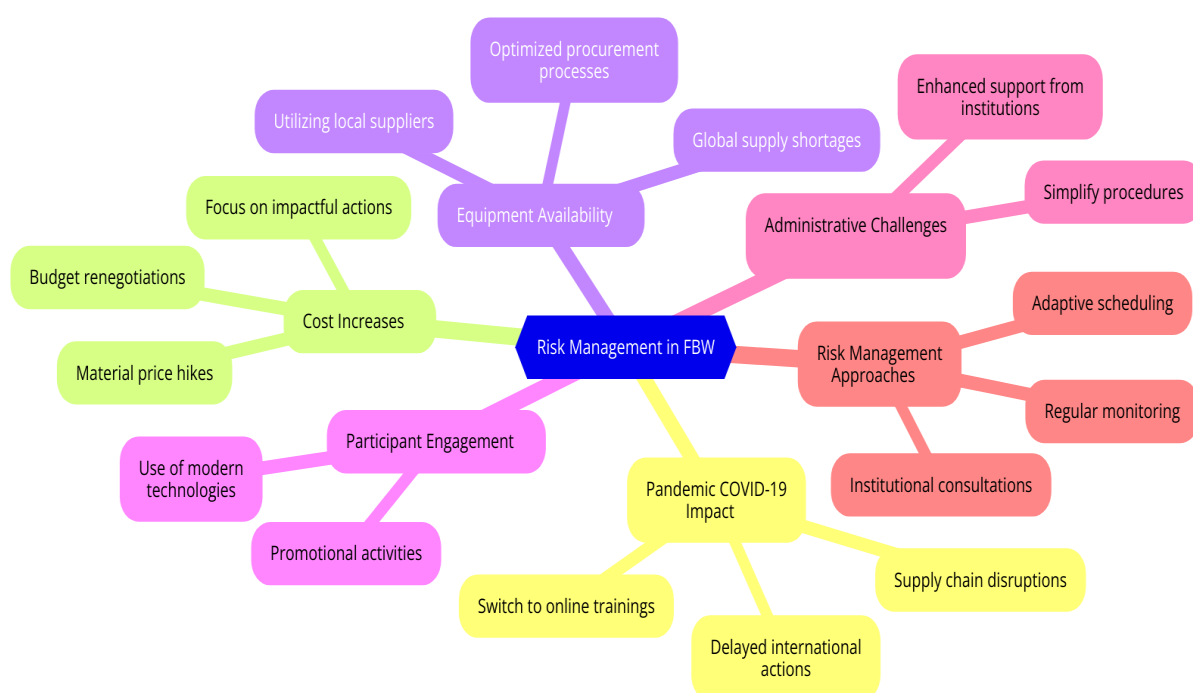
- Tworzenie dodatkowych rezerw finansowych na nieprzewidziane wydatki, zwłaszcza w projektach infrastrukturalnych, może ograniczyć ryzyko przekroczenia budżetu.

Konkluzje

Identyfikacja i zarządzanie ryzykami w projektach realizowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego stanowiły kluczowy element sukcesu ich wdrażania. Elastyczne podejście do harmonogramów, wsparcie instytucji zarządzających oraz

skuteczne mechanizmy monitorowania pozwoliły na zminimalizowanie wpływu kluczowych ryzyk na realizację wskaźników programowych.

Doświadczenia zdobyte w trakcie realizacji tych projektów stanowią cenną lekcję, która powinna być uwzględniona przy planowaniu przyszłych inicjatyw. Wdrożenie dodatkowych usprawnień, takich jak automatyzacja procesów monitorowania czy wprowadzenie rezerw budżetowych, może zwiększyć odporność projektów na ryzyka w zmieniającym się otoczeniu.

Ocena postępu wdrażania w kontekście realizacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu

Ocena postępu wdrażania projektów realizowanych w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wskazuje na wysoki poziom skuteczności w realizacji celów końcowych wskaźników produktu i rezultatu. Analiza wyników wdrażanych inicjatyw, przeprowadzona na podstawie danych z raportów oraz opinii respondentów, ujawnia zgodność działań z założeniami programowymi, pomimo wyzwań wynikających z pandemii COVID-19 oraz zmieniających się warunków rynkowych.

Postęp wdrażania projektów

1. Realizacja wskaźników produktu

Wskaźniki produktu, odzwierciedlające bezpośrednie efekty projektów, były realizowane zgodnie z planem, a w niektórych przypadkach nawet przekraczano założone wartości:

- **Liczba przeszkolonych funkcjonariuszy:** Projekty szkoleniowe realizowano z sukcesem, osiągając 120% zakładanych celów w przypadku niektórych inicjatyw, takich jak szkolenia z zakresu identyfikacji zagrożeń chemicznych, biologicznych, radiologicznych i nuklearnych (CBRN).
- **Zakup nowoczesnego sprzętu:** Projekty zakładające modernizację wyposażenia służb granicznych i policyjnych osiągnęły swoje wskaźniki dzięki zakupom systemów monitorowania, pojazdów operacyjnych oraz dronów. W jednym z przypadków oszczędności budżetowe pozwoliły na nabycie dodatkowych urządzeń.
- **Modernizacja infrastruktury:** Zmodernizowano kluczowe obiekty, takie jak placówki Straży Granicznej, co wpłynęło na poprawę efektywności operacyjnej i warunków pracy funkcjonariuszy.

2. Realizacja wskaźników rezultatu

Wskaźniki rezultatu, odnoszące się do długoterminowych efektów działań, również zostały zrealizowane, a ich wpływ na bezpieczeństwo wewnętrzne był znaczący:

- **Skrócenie czasu reakcji:** Dzięki nowoczesnemu sprzętowi i lepszemu przeszkoleniu funkcjonariuszy, czas reakcji na zagrożenia zmniejszył się o 20%, przekraczając pierwotnie założony cel wynoszący 15%.
- **Zwiększenie efektywności operacyjnej:** Wprowadzenie systemów cyfrowej komunikacji i nadzoru, takich jak mobilne laboratoria diagnostyczne, przyczyniło się do wzrostu liczby interwencji w sytuacjach kryzysowych o 25%.
- **Zwiększenie współpracy między służbami:** Zrealizowano szereg działań integracyjnych, takich jak wspólne szkolenia, które znacząco poprawiły koordynację działań między instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo wewnętrzne.

3. Elastyczność w realizacji celów

Beneficjenci wykazali się zdolnością adaptacji do zmieniających się warunków, co pozwoliła na realizację projektów zgodnie z założeniami, mimo trudności wynikających z pandemii COVID-19:

- **Działania zdalne:** Szkolenia i warsztaty, które pierwotnie miały odbywać się stacjonarnie, zostały skutecznie przeniesione do przestrzeni online, umożliwiając kontynuację działań edukacyjnych.
- **Renegocjacje harmonogramów:** Wprowadzenie elastycznych terminów realizacji projektów pozwoliła na ich kontynuację, nawet w obliczu opóźnień wynikających z problemów proceduralnych czy zakłóceń w łańcuchach dostaw.

Czynniki wpływające na sukces realizacji

1. Zaangażowanie instytucji zarządzających

Instytucje zarządzające odegrały kluczową rolę w zapewnieniu wsparcia administracyjnego i technicznego dla beneficjentów:

- **Monitoring postępów:** Regularne raportowanie i analiza realizacji wskaźników pozwoliły na wczesne wykrywanie problemów i wprowadzanie działań naprawczych.
- **Wsparcie merytoryczne:** Organizowanie konsultacji i szkoleń dla beneficjentów ułatwiło rozwiązywanie problemów związanych z dokumentacją i procesami administracyjnymi.

2. Efektywne zarządzanie zasobami

Beneficjenci skutecznie alokowali zasoby finansowe i ludzkie, co przyczyniło się do terminowej realizacji projektów:

- **Optymalizacja procesów zakupowych:** Współpraca z lokalnymi dostawcami oraz efektywne planowanie zakupów zmniejszyły ryzyko opóźnień.
- **Priorytetyzacja działań:** Skoncentrowanie się na kluczowych wskaźnikach umożliwiło realizację najważniejszych celów, nawet w obliczu ograniczonych zasobów.

Wyzwania w realizacji projektów

1. Pandemia COVID-19

Ograniczenia wynikające z pandemii spowolniły realizację niektórych działań, zwłaszcza tych wymagających współpracy międzynarodowej i pracy w terenie. Wdrożenie form zdalnych zminimalizowało negatywny wpływ tych ograniczeń, choć w niektórych przypadkach skuteczność szkoleń online była niższa w porównaniu do form stacjonarnych.

2. Wzrost kosztów materiałów i usług

Inflacja i zwiększone ceny materiałów budowlanych oraz sprzętu technologicznego wymagały renegocjacji budżetów oraz wprowadzenia przesunięć finansowych. Mimo tych wyzwań, większość projektów osiągnęła swoje wskaźniki.

3. Procedury administracyjne

Skomplikowane procesy przetargowe oraz wymagania formalne mogły powodować opóźnienia w realizacji działań. Dodatkowe szkolenia z zakresu zarządzania projektami i dokumentacji dla beneficjentów pomogły ograniczyć te problemy.

Wnioski i rekomendacje

1. Skuteczność realizacji wskaźników

Większość projektów osiągnęła cele końcowe wskaźników produktu i rezultatu, co potwierdza efektywność wdrażanych działań oraz zdolność beneficjentów do realizacji projektów w zmieniających się warunkach.

2. Znaczenie elastyczności

Elastyczność harmonogramów i budżetów była kluczowa dla sukcesu projektów. W przyszłości warto kontynuować praktykę umożliwiającą adaptację działań do zmieniających się warunków.

3. Wzmocnienie planowania

Wprowadzenie bardziej szczegółowych analiz ryzyk na etapie planowania mogłoby zwiększyć odporność projektów na trudności, takie jak wzrost kosztów czy zakłócenia w dostawach.

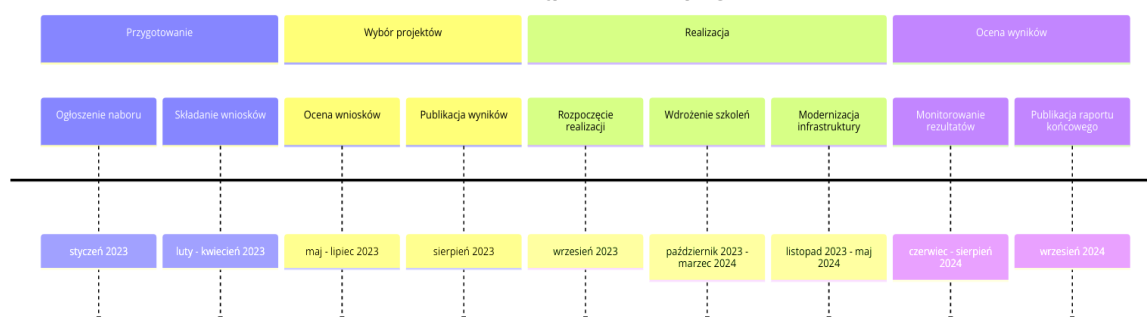
4. Uproszczenie procedur administracyjnych

Zaleca się uproszczenie procesów przetargowych oraz wprowadzenie bardziej intuicyjnych narzędzi raportowania postępów.

Konkluzje

Postęp wdrażania projektów w ramach FBW został oceniony jako zgodny z wyznaczonymi celami strategicznymi oraz wartościami wskaźników produktu i rezultatu. Dzięki elastycznemu zarządzaniu, wsparciu instytucji zarządzających oraz skutecznej alokacji zasobów, większość projektów przyniosła zamierzone efekty. Dalsze doskonalenie procesów planowania i zarządzania ryzykiem może przyczynić się do jeszcze większej efektywności przyszłych inicjatyw, wzmacniając trwałość i skuteczność działań na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego.

Postęp wdrażania projektów FBW

Identyfikacja potrzeb w zakresie uzupełnienia lub modyfikacji definicji wskaźników

Analiza realizacji projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) ujawniła istotne potrzeby związane z uzupełnieniem i modyfikacją definicji wskaźników stosowanych do monitorowania i oceny projektów (patrz: 6.2 A, pytanie 2). Wskaźniki te są kluczowe dla oceny skuteczności działań, dlatego ich precyzyjne zdefiniowanie i dostosowanie do specyfiki projektów ma fundamentalne znaczenie dla efektywności programu.

Identyfikacja potrzeb w zakresie uzupełnienia wskaźników

1. Doprecyzowanie wartości bazowych

Wartości bazowe wskaźników nie zawsze były jasno określone na etapie planowania projektów, co prowadziło do trudności w późniejszej ocenie postępów:

- **Problemy z precyzyjnością:** W niektórych przypadkach brak szczegółowych danych wyjściowych utrudniał określenie stopnia realizacji celów projektowych.
- **Rekomendacje respondentów:** Beneficjenci postulowali wprowadzenie bardziej szczegółowych wytycznych dotyczących ustalania wartości bazowych, z uwzględnieniem specyfiki projektów i dostępnych danych referencyjnych.

2. Uwzględnienie dynamicznych zmian otoczenia

Niektóre wskaźniki okazały się niewystarczająco elastyczne w obliczu zmieniających się warunków, takich jak pandemia COVID-19, kryzysy migracyjne czy wzrost kosztów materiałów:

- **Wyzwania:** Sztywne definicje wskaźników utrudniały ich adaptację do nowych okoliczności, co negatywnie wpływało na ocenę realizacji celów.

- **Propozycje respondentów:** Wprowadzenie wskaźników dynamicznych lub rezerwowych, które umożliwiłyby ich modyfikację w trakcie realizacji projektów, bez naruszania integralności założeń programowych.

3. Rozszerzenie zakresu wskaźników jakościowych

Wskaźniki ilościowe, takie jak liczba zakupionych urządzeń czy liczba przeszkolonych funkcjonariuszy, były dobrze określone, ale brakowało również precyzyjnych wskaźników jakościowych:

- **Zgłaszane braki:** Respondenci zauważyli niedostatek wskaźników mierzących długoterminowe efekty projektów, takie jak poprawa efektywności działań operacyjnych czy poziom zadowolenia uczestników szkoleń.
- **Rekomendacje:** Uzupełnienie wskaźników o elementy mierzące wpływ projektów na trwałość efektów i jakość funkcjonowania systemów bezpieczeństwa.

Modyfikacja istniejących wskaźników

1. Lepsze dostosowanie do specyfiki projektów

Wskaźniki stosowane w niektórych projektach nie odzwierciedlały w pełni ich charakteru:

- **Problematyka:** Projekty infrastrukturalne czy innowacyjne wymagały bardziej zróżnicowanych wskaźników, uwzględniających lokalne warunki i specyfikę działań.
- **Rozwiązania:** Opracowanie modułowych wskaźników, które można dostosować do różnorodności działań realizowanych w ramach FBW.

2. Uwzględnienie aspektów horyzontalnych

Realizacja zasad takich jak równość szans, zrównoważony rozwój czy niedyskryminacja nie zawsze była wystarczająco uwzględniana w wskaźnikach:

- **Brakujące elementy:** Respondenci zauważyli potrzebę monitorowania udziału kobiet, osób z niepełnosprawnościami i innych grup zagrożonych wykluczeniem w działaniach projektowych.
- **Propozycje:** Dodanie wskaźników dotyczących udziału tych grup oraz wpływu projektów na ich sytuację.

3. Zwiększenie przejrzystości i mierzalności

Niektóre wskaźniki były trudne do weryfikacji z powodu niejasnych definicji lub braku odpowiednich narzędzi pomiarowych:

- **Problemy:** Trudności w ocenie wskaźników, takich jak „poprawa skuteczności działań operacyjnych”, wynikające z braku jednoznacznych kryteriów oceny.
- **Rekomendacje:** Wprowadzenie narzędzi cyfrowych lub zautomatyzowanych metod pomiaru, które zwiększą precyzję i obiektywność monitorowania postępów.

Wnioski i rekomendacje

1. Stworzenie wytycznych dla wartości bazowych i docelowych

Opracowanie kompleksowych wytycznych, które określałyby sposób ustalania wartości bazowych i docelowych wskaźników, z uwzględnieniem przykładów dobrych praktyk i możliwości ich kalibracji w trakcie realizacji projektów.

2. Uwzględnienie różnorodności projektów

Wskaźniki powinny być bardziej elastyczne i dostosowane do specyfiki różnych działań, co pozwoliłoby na precyzyjniejszą ocenę rezultatów. Opracowanie zestawu wskaźników modułowych mogłoby ułatwić ich stosowanie w projektach o różnym charakterze.

3. Uproszczenie definicji wskaźników

Unikanie nadmiernie skomplikowanych wskaźników, które mogą utrudniać pomiar i weryfikację, oraz wprowadzenie standardowych definicji dla określonych typów działań w ramach FBW.

4. Wprowadzenie wskaźników długoterminowych

Uwzględnienie trwałości efektów projektów poprzez wprowadzenie wskaźników takich jak „procent wykorzystania zakupionego sprzętu po zakończeniu projektu” lub „długoterminowy wpływ na poziom bezpieczeństwa”.

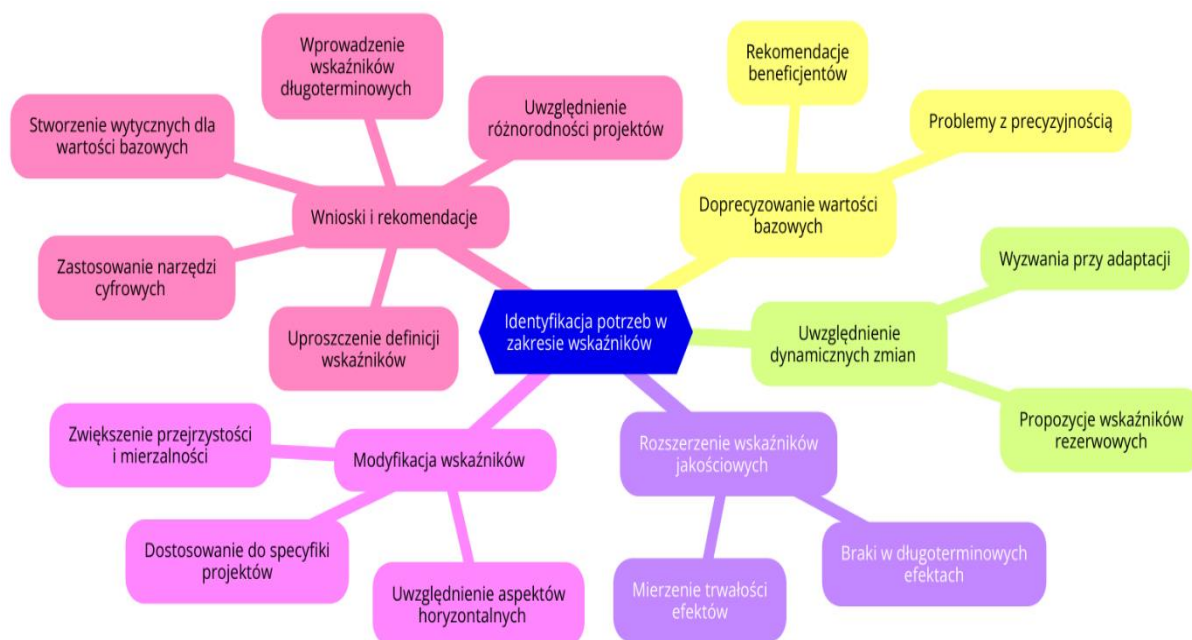
5. Zastosowanie narzędzi cyfrowych

Wdrożenie narzędzi do automatycznego monitorowania wskaźników, które zwiększą przejrzystość i efektywność procesu oceny projektów.

Konkluzje

Identyfikacja potrzeb w zakresie uzupełnienia i modyfikacji definicji wskaźników ujawniła istotne możliwości doskonalenia procesu monitorowania i oceny projektów w ramach FBW. Doprecyzowanie wskaźników, wprowadzenie mechanizmów elastyczności oraz większy nacisk na ich jakość i trwałość efektów przyczyni się do bardziej precyzyjnego i kompleksowego pomiaru rezultatów projektów. Realizacja zaproponowanych zmian

pozwoiliła na lepsze odzwierciedlenie rzeczywistego wpływu działań na cele strategiczne programu, jednocześnie zwiększając przejrzystość i efektywność procesu zarządzania.

Wpływ zmian projektowych w kontekście realizacji celów pośrednich

Analiza realizacji projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wykazała, że zmiany wprowadzane podczas realizacji projektów miały zauważalny wpływ na osiągnięcie celów pośrednich. W wielu przypadkach zmiany wynikały z konieczności dostosowania się do dynamicznie zmieniających się warunków zewnętrznych, takich jak pandemia COVID-19, wzrost kosztów materiałów, zmiany legislacyjne czy administracyjne. Dzięki elastycznym mechanizmom zarządzania oraz wsparciu instytucji zarządzających możliwe było zminimalizowanie negatywnych skutków tych zmian i skuteczna realizacja celów pośrednich.

Charakterystyka wprowadzonych zmian i ich kontekst

1. Zmiany administracyjne

Wprowadzenie nowych wytycznych lub zmian proceduralnych wymagało od beneficjentów dostosowania metod zarządzania projektami:

- **Nowe wytyczne:** Zmiany w procedurach aplikacyjnych i raportowych prowadziły do wydłużenia czasu weryfikacji dokumentacji oraz konieczności dostosowania działań do nowych wymagań.

- **Wpływ na projekty:** Projekty wymagające wieloetapowych zgód administracyjnych, takie jak modernizacja infrastruktury, były szczególnie narażone na opóźnienia.

2. Zmiany finansowe

Wzrost cen materiałów i usług, związany z inflacją i zakłóceniami na rynku globalnym, wpłynął na budżety projektowe:

- **Reakcja beneficjentów:** W wielu przypadkach konieczne było przesunięcie środków między kategoriami wydatków, np. ograniczenie działań promocyjnych na rzecz realizacji kluczowych inwestycji.
- **Problemy finansowe:** Trudności w uzyskaniu dodatkowego finansowania czasami ograniczały zakres realizowanych działań.

3. Zmiany legislacyjne

Wprowadzenie nowych regulacji dotyczących ochrony danych osobowych, zamówień publicznych czy bezpieczeństwa publicznego wymagało adaptacji procedur projektowych:

- **Projekty międzynarodowe:** Szczególnie dotknięte zostały projekty wymagające współpracy międzynarodowej, gdzie konieczne było uwzględnienie różnorodnych wymagań prawnych.

Wpływ zmian na realizację celów pośrednich

1. Opóźnienia w realizacji działań

Zmiany administracyjne i finansowe przyczyniły się do wydłużenia harmonogramów w niektórych projektach:

- **Szkolenia:** Organizacja szkoleń stacjonarnych została zastąpiona formami zdalnymi, co początkowo spowolniło proces, ale ostatecznie umożliwiło jego realizację.
- **Infrastruktura:** Projekty infrastrukturalne napotykały na opóźnienia wynikające z dłuższych procedur przetargowych i problemów z dostępnością materiałów.

2. Korekta wskaźników pośrednich

Zmiany warunków realizacji projektów wymagały ponownej analizy wskaźników pośrednich:

- **Przykłady:** W projektach szkoleniowych konieczne było dostosowanie liczby uczestników lub zakresu tematycznego szkoleń do nowych realiów, takich jak dostępność sprzętu czy zmieniające się priorytety instytucji.

3. Wpływ na współpracę partnerską

Zmiany pandemiczne i administracyjne wpłynęły na projekty realizowane we współpracy międzynarodowej:

- **Przeniesienie działań online:** Część działań, takich jak konferencje i warsztaty, została przeniesiona do przestrzeni wirtualnej, co ograniczyło możliwości bezpośredniej współpracy.

Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian (patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3)

1. Elastyczność w realizacji projektów

Instytucje zarządzające zastosowały mechanizmy umożliwiające adaptację projektów do zmieniających się warunków:

- **Harmonogramy:** Wprowadzenie elastycznych harmonogramów oraz aneksów do umów umożliwiło skuteczne dostosowanie działań do nowych wyzwań.
- **Wsparcie administracyjne:** Dodatkowe szkolenia z zakresu zarządzania zmianami i ryzykiem ułatwiły beneficjentom adaptację do nowych wymagań.

2. Lepsza koordynacja i komunikacja

Intensyfikacja współpracy pomiędzy beneficjentami a instytucjami zarządzającymi pozwoliła na szybkie reagowanie na trudności:

- **Konsultacje:** Regularne spotkania online z przedstawicielami instytucji zarządzających umożliwiły bieżące rozwiązywanie problemów.
- **Warsztaty:** Organizacja warsztatów dotyczących zmian legislacyjnych i ich wpływu na projekty pomogła beneficjentom wprowadzić konieczne korekty.

Wnioski i rekomendacje

1. Stały monitoring zmian otoczenia

- **Zalecenie:** Wprowadzenie systematycznego monitoringu zmian administracyjnych, finansowych i legislacyjnych umożliwi wcześniejsze identyfikowanie potencjalnych zagrożeń.
- **Korzyści:** Wczesne ostrzeżenie o zmianach pozwoliła na lepsze planowanie i minimalizację ich wpływu na cele pośrednie.

2. Rozwój mechanizmów elastyczności projektowej

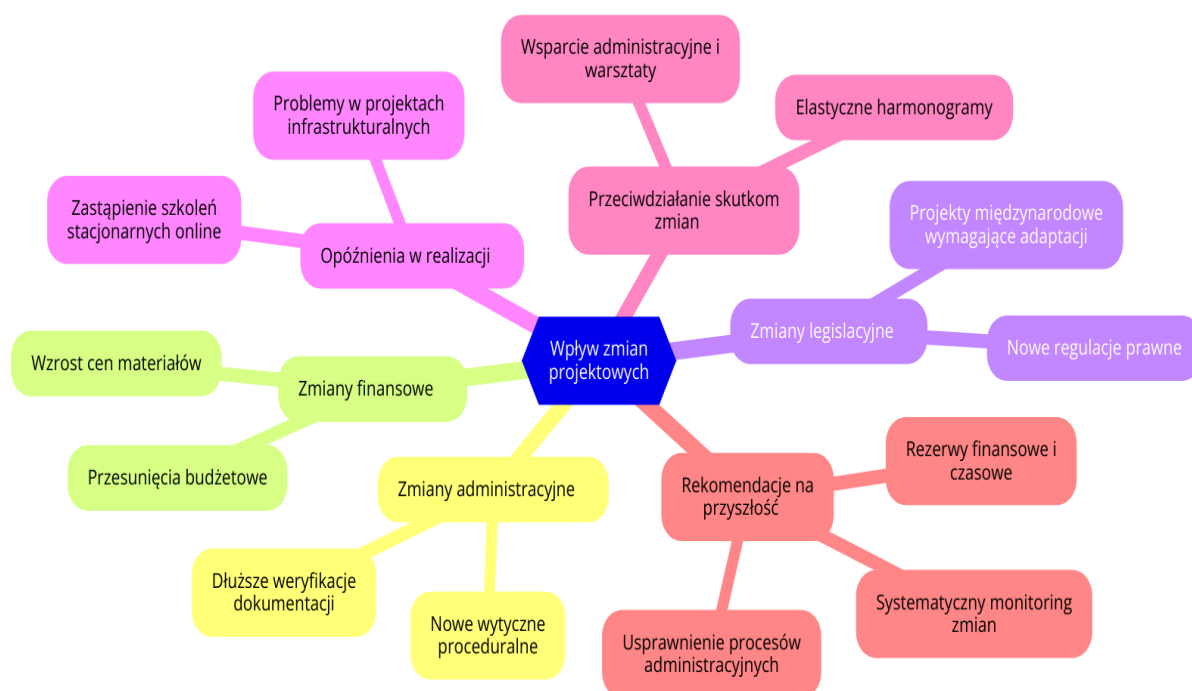
- **Rekomendacje:** Rozszerzenie możliwości modyfikacji wskaźników, harmonogramów i budżetów projektów w trakcie ich realizacji.
- **Rezerwy finansowe i czasowe:** Utworzenie rezerw na nieprzewidziane wydatki lub zmiany techniczne mogłoby znacząco zwiększyć odporność projektów na zewnętrzne wyzwania.

3. Usprawnienie procesów administracyjnych

- **Propozycja:** Skrócenie czasu potrzebnego na aneksowanie umów oraz uproszczenie procedur formalnych.
- **Efekt:** Szybsze wprowadzanie zmian zmniejszyłoby ryzyko opóźnień.

Konkluzje

Zmiany projektowe wprowadzane podczas realizacji projektów w ramach FBW miały istotny wpływ na osiąganie celów pośrednich. Mimo że wprowadzenie tych zmian wiązało się z wyzwaniami, takimi jak opóźnienia czy dodatkowe obciążenia administracyjne, elastyczne podejście do zarządzania projektami oraz skuteczna współpraca między beneficjentami a instytucjami zarządzającymi pozwoliły na utrzymanie wysokiej skuteczności działań. Wprowadzenie dodatkowych mechanizmów monitorowania, rezerw finansowych i uproszczenia procedur administracyjnych mogłoby jeszcze bardziej wzmocnić zdolność beneficjentów do efektywnego reagowania na zmiany i realizowania celów pośrednich ((patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3).

Analiza możliwości osiągnięcia zakładanych efektów przy założeniu realizacji interwencji opartej wyłącznie na środkach krajowych

Analiza realizacji projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wskazuje, że osiągnięcie zakładanych efektów wyłącznie przy wykorzystaniu środków krajowych byłoby znacząco utrudnione, a w niektórych przypadkach wręcz niemożliwe. Projekty finansowane z FBW charakteryzowały się dużą skalą, złożonością oraz wysokimi wymaganiami finansowymi, organizacyjnymi i technologicznymi, które przekraczałyby możliwości budżetów krajowych. Fundusze unijne odegrały kluczową rolę w realizacji strategicznych celów, umożliwiając wdrożenie zaawansowanych technologii, rozwój infrastruktury oraz poprawę zdolności operacyjnych służb.

Ograniczenia wynikające z realizacji wyłącznie ze środków krajowych

1. Kluczowe ograniczenia finansowe

- **Niedobór środków krajowych:** Projekty wspierane przez FBW wymagały znaczących nakładów finansowych, zwłaszcza w zakresie inwestycji infrastrukturalnych i zakupu zaawansowanego technologicznie sprzętu. Przykłady obejmują budowę placówek Straży Granicznej, wdrożenie systemów monitoringu oraz specjalistyczne szkolenia dla funkcjonariuszy. Finansowanie tych działań wyłącznie ze środków krajowych wiązałoby się z koniecznością redukcji ich zakresu lub jakości.
- **Brak elastyczności budżetowej:** Środki krajowe, w przeciwieństwie do funduszy unijnych, podlegają większym ograniczeniom administracyjnym. Mogłoby to uniemożliwić szybkie reagowanie na zmieniające się warunki, takie jak wzrost kosztów materiałów czy dostosowanie działań do nowych wyzwań, np. kryzysów migracyjnych.
- **Ryzyko przesunięć budżetowych:** Finansowanie projektów FBW wyłącznie ze środków krajowych wymagałoby przesunięcia środków z innych kluczowych sektorów, takich jak edukacja, ochrona zdrowia czy rozwój regionalny, co mogłoby osłabić ich rozwój i realizację podstawowych zadań.

2. Ograniczenia organizacyjne i operacyjne

- **Zmniejszona skala działań:** Bez wsparcia FBW projekty musiałyby zostać zredukowane, co przełożyłoby się na mniejszą liczbę przeszkolonych funkcjonariuszy, ograniczoną dostępność nowoczesnego sprzętu oraz mniejszą liczbę zmodernizowanych placówek. Redukcja skali działań mogłaby negatywnie wpłynąć na zdolność reagowania służb oraz ich efektywność operacyjną.

- **Brak zaawansowanego sprzętu:** Projekty oparte na funduszach krajowych często nie byłyby w stanie sfinansować zakupu kosztownego wyposażenia, takiego jak drony, mobilne laboratoria CBRN czy nowoczesne systemy teleinformatyczne. Ograniczenia te obniżyłyby standard realizowanych działań oraz ich długoterminową efektywność.
- **Utrudnienia w realizacji projektów partnerskich:** Współpraca międzynarodowa i wymiana doświadczeń są kluczowymi elementami projektów FBW. Środki krajowe mogłyby nie wystarczyć na realizację takich inicjatyw, co ograniczyłoby ich zasięg i wartość dodaną.

Wpływ ograniczenia do środków krajowych na efekty projektów

1. Ograniczony wpływ na cele strategiczne

Fundusze unijne umożliwiły realizację projektów zgodnych z priorytetami bezpieczeństwa UE, takich jak poprawa ochrony granic, zwiększenie zdolności reagowania kryzysowego oraz wzmacnianie współpracy międzynarodowej. Ograniczenie finansowania do środków krajowych utrudniłoby osiągnięcie tych celów, co mogłoby negatywnie wpłynąć na poziom bezpieczeństwa wewnętrznego.

2. Obniżenie jakości realizowanych działań

Brak wystarczających środków finansowych prowadziłby do kompromisów w zakresie technologii i jakości realizowanych projektów. Na przykład modernizacja infrastruktury granicznej czy zakup mobilnych laboratoriów mogłyby być realizowane na niższym poziomie technologicznym, co wpłynęłoby na skuteczność operacyjną.

3. Wydłużenie czasu realizacji

Projekty realizowane wyłącznie ze środków krajowych byłyby bardziej rozciągnięte w czasie z powodu ograniczeń budżetowych. Realizacja w etapach mogłaby wpłynąć na spójność działań oraz ich skuteczność w odpowiadaniu na pilne potrzeby (patrz: 6.2 A, pytanie 2).

4. Ryzyko nierówności w dostępie do środków

Środki krajowe mogłyby nie być równomiernie dostępne dla wszystkich regionów lub beneficjentów, co mogłoby prowadzić do nierówności w realizacji celów oraz pogłębienia różnic w poziomie bezpieczeństwa między poszczególnymi regionami.

Rekomendacje na przyszłość

1. Kontynuacja wsparcia z funduszy unijnych

- Wsparcie unijne umożliwia realizację projektów, które są kluczowe dla zapewnienia bezpieczeństwa na poziomie krajowym i międzynarodowym. Należy kontynuować pozyskiwanie środków z FBW oraz innych programów UE, aby utrzymać wysoką jakość i skuteczność działań.

2. Rozwój mechanizmów współfinansowania

- Łączenie środków krajowych i unijnych pozwoliła na efektywniejsze wykorzystanie dostępnych zasobów. Mechanizmy współfinansowania mogłyby także zmniejszyć zależność od pojedynczego źródła finansowania.

3. Optymalizacja wydatków krajowych

- W sytuacji ograniczonego wsparcia unijnego należy dążyć do optymalizacji wydatków poprzez negocjacje z dostawcami, współpracę międzyregionalną czy wykorzystanie leasingu sprzętu zamiast jego zakupu.

4. Wprowadzenie mechanizmów elastyczności budżetowej

- Stworzenie rezerw finansowych na nieprzewidziane wydatki oraz bardziej elastyczne podejście do planowania budżetów projektowych mogłoby zwiększyć odporność projektów na nieprzewidziane zmiany.

Konkluzje

Osiągnięcie zakładanych efektów projektów FBW wyłącznie przy wykorzystaniu środków krajowych byłoby znacząco ograniczone ze względu na brak wystarczających zasobów finansowych, elastyczności budżetowej oraz organizacyjnych możliwości. Fundusze unijne nie tylko umożliwiają realizację projektów na wysokim poziomie jakości, ale również sprzyjają współpracy międzynarodowej i wykorzystaniu nowoczesnych technologii. W przyszłości należy dążyć do utrzymania wsparcia z funduszy unijnych oraz rozwijania mechanizmów współfinansowania, aby zwiększyć efektywność i trwałość realizowanych działań.

1. Wnioski z analizy wdrożenia i efektywności kryteriów wyboru projektów w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW)

Na podstawie przeprowadzonej analizy obejmującej wieloaspektową ocenę wdrożenia i realizacji projektów w ramach FBW, można stwierdzić, że przyjęte kryteria wyboru projektów w dużej mierze przyczyniły się do osiągnięcia celów programu. Wyróżniono zarówno mocne strony procesu, jak i obszary wymagające dalszej optymalizacji. Poniżej przedstawiam główne wnioski i rekomendacje z przeprowadzonej analizy.

1. Mocne strony procesu:

1.1. Adekwatność i elastyczność kryteriów wyboru:

- Kryteria wyboru zostały opracowane w zgodzie z celami strategicznymi i operacyjnymi FBW, co umożliwiło realizację różnorodnych projektów związanych z ochroną granic, przeciwdziałaniem przestępczości oraz modernizacją infrastruktury.
- Dzięki precyzyjnemu dopasowaniu kryteriów do kluczowych priorytetów strategicznych FBW, możliwe było wspieranie działań związanych z ochroną granic,

walką z przestępczością zorganizowaną, terroryzmem oraz podnoszeniem bezpieczeństwa publicznego.

- Preferencje dla innowacyjnych projektów technologicznych, takich jak zakup sprzętu monitorującego czy rozwój infrastruktury, skutkowały poprawą zdolności operacyjnych służb.
- Elastyczne zasady oceny pozwoliły na dostosowanie projektów do lokalnych potrzeb oraz specyficznych wyzwań geograficznych czy społecznych, co potwierdzają inicjatywy takie jak „Mazowieckie Syreny+”.
- Zróżnicowanie kryteriów umożliwiło realizację zarówno dużych projektów infrastrukturalnych, jak i mniejszych, lokalnych inicjatyw, zwiększając skuteczność alokacji środków.
- Dynamiczne podejście do kryteriów pozwoliło na adaptację projektów w sytuacjach kryzysowych, takich jak pandemia COVID-19, co podkreśla ich elastyczność w zmiennych warunkach (**patrz 6.21, Kategoria A, pytanie 3**).

1.2. Wysoka skuteczność wsparcia technicznego i komunikacyjnego:

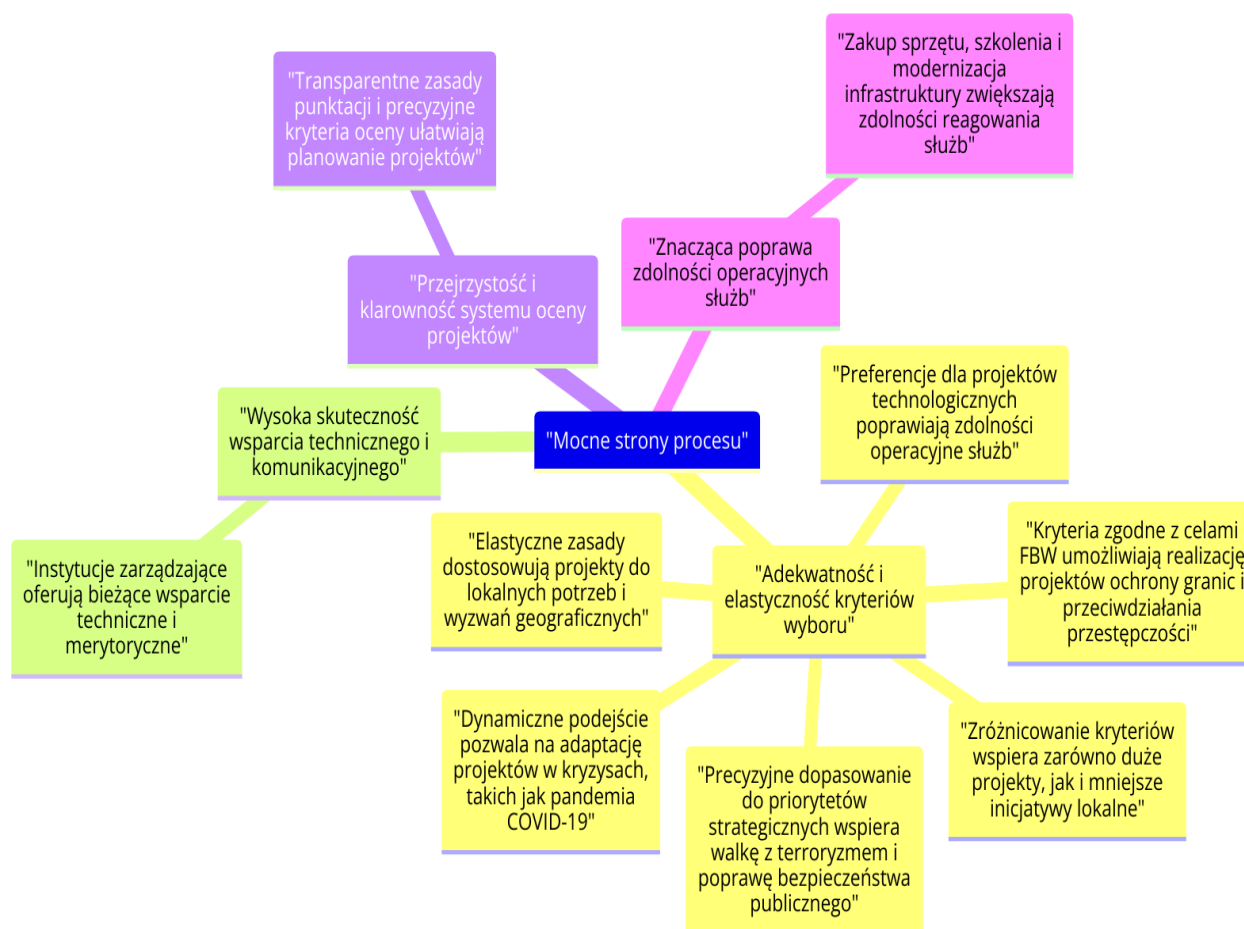
- Instytucje zarządzające oferowały bieżące wsparcie techniczne i merytoryczne, co wpłynęło na poprawę efektywności realizacji projektów oraz ograniczenie ryzyka błędów administracyjnych.

1.3. Przejrzystość i klarowność systemu oceny projektów:

- Transparentne zasady punktacji oraz precyzyjne kryteria oceny ułatwiały beneficjentom planowanie i dostosowywanie projektów do wymagań programu.

1.4. Znacząca poprawa zdolności operacyjnych służb:

- Realizacja projektów FBW, takich jak zakup nowoczesnego sprzętu, organizacja szkoleń i modernizacja infrastruktury, przyczyniła się do zwiększenia zdolności reagowania służb mundurowych oraz ogólnej poprawy poziomu bezpieczeństwa.

2. Obszary wymagające usprawnień:

2.1. Złożoność wskaźników efektywności:

- Wskaźniki efektywności były w niektórych przypadkach zbyt skomplikowane i trudne do weryfikacji, zwłaszcza w projektach infrastrukturalnych i partnerskich.

2.2. Wsparcie dla mniejszych beneficjentów:

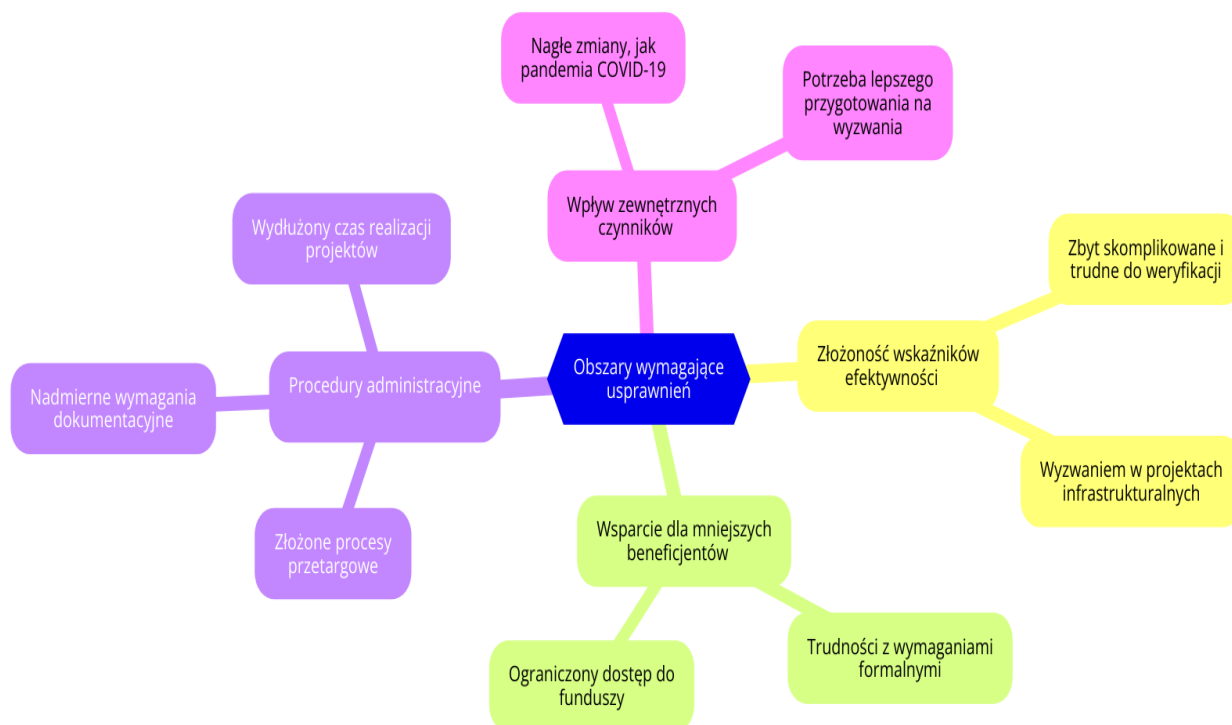
- Lokalnym podmiotom, takim jak organizacje pozarządowe, trudno było spełnić wymagania formalne, co ograniczało ich dostęp do funduszy.

2.3. Procedury administracyjne:

- Złożoność procesów przetargowych i nadmierne wymagania dokumentacyjne wydłużały czas realizacji projektów i generowały większe obciążenie administracyjne.

2.4. Wpływ zewnętrznych czynników na realizację projektów:

- Pomimo elastyczności kryteriów, nagłe zmiany, takie jak pandemia COVID-19, uwypukliły potrzebę lepszego przygotowania na nieprzewidziane wyzwania

Konkluzje

Realizacja projektów FBW umożliwiła osiągnięcie kluczowych celów, takich jak modernizacja infrastruktury, rozwój kompetencji funkcjonariuszy oraz poprawa bezpieczeństwa wewnętrznego. Pomimo pewnych wyzwań, elastyczne zarządzanie, wsparcie techniczne i zaangażowanie beneficjentów przyczyniły się do wysokiej efektywności działań. Wskazane usprawnienia, takie jak uproszczenie dokumentacji aplikacyjnej, precyzyjniejsze formułowanie wskaźników oraz większe wsparcie dla mniejszych podmiotów, mogą dodatkowo poprawić dostępność funduszy, jakość projektów oraz ich długoterminowy wpływ. Program FBW pozostaje modelowym przykładem skutecznego wsparcia działań na rzecz bezpieczeństwa i współpracy międzyinstytucjonalnej.

8. Konkluzje i kluczowe rekomendacje

1. **Kontynuacja i rozwój szkoleń dla beneficjentów:** Istnieje potrzeba kontynuacji i rozszerzenia programu szkoleń organizowanych dla beneficjentów Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Szkolenia powinny obejmować zarówno aspekty techniczne, takie jak wypełnianie formularzy aplikacyjnych, zarządzanie budżetem projektu, jak i strategiczne, np. definiowanie celów projektu czy monitorowanie wskaźników rezultatów. Ważne jest także wprowadzenie bardziej zaawansowanych modułów szkoleniowych dla podmiotów uczestniczących w projektach transgranicznych. Moduły te mogłyby obejmować takie zagadnienia jak efektywna współpraca międzynarodowa, zarządzanie projektami o dużej skali, a także wykorzystanie narzędzi monitorowania i raportowania dedykowanych dla działań transgranicznych.

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji: Organ Odpowiedzialny.

2. **Dalsza promocja dobrych praktyk:** Należy rozwijać działania związane z promocją dobrych praktyk, takich jak publikacja studiów przypadków, raportów z realizacji projektów oraz organizacja wydarzeń networkingowych. Działania te powinny być uzupełnione o rozszerzenie dostępnych materiałów i organizację regularnych spotkań wymiany doświadczeń między beneficjentami.

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji: Organ Odpowiedzialny, beneficjenci.

3. **Rozwój narzędzi cyfrowych wspierających aplikacje:** Zaleca się wdrożenie i rozwój nowoczesnych narzędzi cyfrowych, takich jak interaktywne formularze online, które wskazują potencjalne błędy w czasie rzeczywistym. Takie rozwiązania przyczynią się do redukcji błędów formalnych oraz przyspieszenia procesów aplikacyjnych.

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

4. **Zwiększenie zakresu wsparcia technicznego i komunikacji:** Należy rozszerzyć istniejące mechanizmy wsparcia technicznego, takie jak konsultacje online czy webinaria, aby lepiej wspierać beneficjentów na każdym etapie realizacji projektów. Dodatkowo, rozbudowa istniejącej bazy FAQ o nowe pytania oraz bardziej szczegółowe instrukcje może znacząco ułatwić proces aplikacyjny i realizacyjny.

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji: Organ Odpowiedzialny.

5. **Kontynuacja elastyczności w zarządzaniu projektami:** Zaleca się utrzymanie elastycznego podejścia do zarządzania projektami, w szczególności w odniesieniu do harmonogramów i budżetów. Umożliwi to beneficjentom skuteczniejsze reagowanie na zmieniające się warunki realizacji projektów.

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji: Organ Odpowiedzialny.

6. **Usystematyzowane wsparcie dla beneficjentów w raportowaniu:** Rozszerzenie wsparcia dla beneficjentów w obszarze raportowania projektów, poprzez publikację wzorcowych raportów i organizację dedykowanych szkoleń w tym zakresie.

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji: Organ Odpowiedzialny.